Physiografisk och Oeconomisk

BESKRIFNING

öfver

HEMJ

Soken

Författad år 1802

af

Matthias Castrén

Contr. Prost och Kyrkoherde

FÖRSTA KIDENINGEN

LÄGE= och FORDNÅN.

I EMI socken är belägen i Österbottens Landskap, Uleåborgs Höfdingedöme, Åbo Stift, Österbottens Lagsaga, Kemi och Cajana Domsaga samt Kemi Härad och ligger des Moderkyrka 12¾ mil i Nordväst ifrån Uleåborgs Stad och 2¼ mil i Öster ifrån Torneå. De tillgränsande socknarne äro: i Wäster Nedertorneå, Karungi eller Carl Gustafs och öfvertorneå socknar i Wästerbottens Län. I Rovaniemi socken. I Nordost Kuusamo. I Sudasjärvi och i sistnämnde vädersteck samt Sydost på socken. De bebodde delen af socknen är i almänhet nästan mer hög: än lågland och tämligen jämn mer på närmare och längre afstånd ifrån de bebodde elfvar och hafsstränderne finnas några högre och lägre berg, och backar, ibland hvilka jag först bör nämna Kivalo Landtryggen som tager sin begynnelse ifrån berget Kivalon Otta, som ligger ¼ mil nedan om Autti, det öfversta hemmanet i Rovaniemi, på ¼ mils afstånd ifrån Kemi elf, eller hellre ännu ifrån berget Raihunavaara, som ligger just midtemot Kivalon Otta på västra sidan af elfven, nära vid stranden. Nämnde Kivalo går en [illegible]

nordost åt Sydväst och afskäres på många ställen af 2
myror och låga skogstrakter, samt dels innefattar dels och har öfver om sig, innom Kemi socken följande berg, nämligen: Yli= Keski och Ala= Penikat, hvilka ligga nära vid hvarander på närmare 2 mils afstånd ifrån hafsstranden. Sompuvaara ¼ mil ifrån ofra Penikka norrut. Kiraka ¼ mil ifrån Sompuvaara österut. Tainivaara 2 mil ifrån Kiraka åt nordost och 1 mil ifrån Seino elf. Lumivaara 1 mil norrom Taini och Kontivaara 2 mil norrom Lumivaara. De flesta af dessa berg äro tämligen höge och bestå af hallor och stenholster enligt de Bönders berättelser, som på sina fågelfången och Byövagter besökt dem. Deftutom finnas följande spridda berg i socknen, nämligen: Wammavaara, som ligger på östra sidan om Kemi elf, ¼ mil ifrån den samma och just på gränsen emellan Kemi och Rovaniemi socknar, och är bref stort och högt. Hätkovaara och Pisavaara, hvilka nära Rovaniemi gräns på västra sidan af Kemi elf, äro midtemot hvarannan belägne på hvardera sidan af Kouvetjoki elf som faller i Kemi, och icke heller äro obetydlige. Tormavaara på västra sidan af Kemi elf, äro midtemot

½ mil efvan den samma, och ¼ mil nedanföre Ter-
vola Kyrkan. Suvannon vaara på östra strand af
Kemi elf 1 mil efvan nyssnämnde Kyrka. Praekolan
vaara på västra strand af Kemi elf 1¼ mil ofvanför
moderkyrkan. Kovavaara och Sivakkavaara na
hvarannan, på östra sidan om Kemi elf ½ mil ef-
des strand nästan midt emot Moderkyrkan, och
lin Kangas backe som tager sin början strax vid Mo-
derkyrkan, sträcker sig närmare ¼ mil i Wäster och
utgör en tämmeligen hög ås, hvars norra sida är
brant och skogbevaxet, men södra långsamt sluttan-
de. Så väl det stycke af södra sidan af denna back
som ock den högsta åsen är naken och utgör et
ansenligt stenhoftet.

Emot Söder stöder Sokenen till Bothniska Hafsviken
och har på flesta ställen öppen hafsredd för sig
men på andre åter större och mindre holmar,
hvilka alla enne fatta mera och mindre änga.
Skärstranderne äro mäst stenige och ehura här
och där något klippige, likväl tämmeligen
fäkre för segelfarten, så at lastbåtar kunna
på flesta ställen landa och äfven Jagter och smär
re fartyg segla och här och där lägga till lan-
det.

De vattudrag, som gå genom Sokenen, utgöras af Kemi och
Simo elfvar, af hvilka den sednare är ansenligen mind-
re än den förre. Kemi elf som ej innom denne Sokenen
gör sin strakning efvan Nordöst till Sydväst,
har sitt ursprung efvan ganska många elfvar
i Lappmarken, af hvilka jag vill uppgifva de
förnämste. Genom Sodankylä Lappmark flyta
3ne hufvudelfvar, hvilka gifva sitt vatten åt Kemi
elf, nämligen: Kitinen, Luiro, och den egentelige
sådhallade Kemi elfven. Den förstnämnde hvarvid
sådan Kylä Kyrkan är belägen, flyter efvan Landt-
ryggen emellan Sodankylä och Enare Lappmarker
nästan Nordvästa direction. Uppom flera smärre
dar faller efvan Nordöst i denna Kitinen en betyd-
ligare Sängapäki benämnd, vid pass 1½ mil ofvan-
för Sodankylä Kyrkan. Luiro tager sin begynnelse
efvan Luiotrask emander nyssnämnde Landrygg,
går genom Sombiby, och förenar sig österifvan
med Kitinen 5¾ mil nedanföre Sodankylä Kyr-
kan. Den egentelige Kemi elfven, som af dessa
trenne är den största, kommer efvan Nordöst,
och får sin början just på gränsen emellan
Sverige och Ryssland efvan en kalla i en liten

Kuora-sekänlakki-jängä. Sedan utom flera smär-
re åren betydligare vid namn Tenno ifrån Kuo-
järvi faller till denna Kemi ifrån Sydost, förena
den sig med Kitinen 1 mil nedanföre der ställer
der Lucid blandar sit vatten till sistnämnde träsk
med Kitinen, och flyter till Kemi träsk under
namnet af Kemi elf. Af de flera andre elfvar, som
gifva sit vatten till sistnämnde träsk, vill jag na-
ma blott 2ne, namligen Kasma, som faller ifrån Kuo
lajärvi, och Ramisto, hvilken leder sit vatten ifrån
mijärvi och Sulijärvi träsken i Kuusamo Soken.
All det till Kemi träsk fallande vattnet afleder ofvan
nämnde träsk den så kallade Kemi haara, storgre-
nen; hvarmed vid Rovaniemi kyrka, den andra
mindre grenen af Kemi elf Runasjoki benämd
förenar sig, som flyter ifrån Enontekis Soken i
Torneå Lappmark mot Syd-Sydost och går genom
Kittilä Lappmark af Sodankyla Soken. I alla
dessa elfvar finnes en stor myckethet af större
och mindre forsar, hvilka nästan alla äro farba-
ra, dock är färden genom dessa forsar så högst
farlig, att ehuru väl en förändran wird skie ke-
ligher hos orten i inne vånarna sen, at styra ner-
före de samme, ske dock ofta nog olyckor. Allt det

4.

fordras genom forsar och strömrensningar, är en o-
trifvelaktig sak, hvilket föreliggande derföre väre
högst gagnande, för dessa socknars invånare.
Utom några smärre forsar och strömdrag har
Kemi elf innom Kemi sokens Tyra store, nam-
ligen Narkaus, Ojaus, Taivalkoski och Ammankoski
af hvilka de tvänne förste äro innom Tervola Capell,
och de sednare innom Moderkyrko-församlingen.
Narkaus, Ojaus, och Ammankoski, af hvilka den
förstnämnde i synnerhet är mycket stor, häf-
tig och farlig at fördas, styras utföre, men Tai-
valkoski är en af de största i landet, är ej farbar
med lastbåtar, utan måste bätarne och varorne
dragas och förslas landvägen förbi forsen. Hvad
dröjsmål och hinder sistnämnde forsar förorsaka kan
vande är lätt aftaga. Då almogen ifrån hela
Sodankyla Lappmark, Kemi träsk och Rovanie-
mi socknar samt Tervola Capell sommartiden ner-
för sina varor denna elf utföre, blir det en stor
myckethet dagsverkes, som färden förbi Taival-
koski medtager, hälst om ej hållas några anstalter
äro vidtagne, som kunde lätta transporten förbi
denna fors, är så mycket tvifvelsmål under kastad,
som det för det närvarande äfven låter göra sig,
ehuru med mycken fara, att vid tjenligt vatten
denna strand utföre delsmed rep nerslåpsva,
dels ock på sine ställen nerstyra lätt lastade bå

Strömränsnings Commission hoppas man, at detta go-
ande arbete, blir så fort möjeligt är, företaget och
lyckeligen verkstält, hvartill nyss namnde socknes
invånare för sin egen fördels skull engalunda vor
villige att til någon del bidraga. Skulle en sådan
strömränsning möjeligen blifva verkstält
alltifrån Kemi trask belägandes elfven utföre, så be-
ve ofelbart äfven de skador och olyckor mindre
som isgången och öfverströmningarne omv
ren ofta förorsaka på ängar och åkrar.
Till Kemi elf, som innom Kemi socken flyter ifrån nor
ost. til sydväst, falla innom Servola Capell följande åar
1:a Vahajoki, som är den största af alla och faller nedanf
narkaus forsi Kemi elf ifrån dess östra sida närma
3 mil ofvanföre servola Kyrkan, samt har sin börj
ifrån Narkausjärvi och Penikka järvi trasken, hv
kas vatten förenas nedanföre Penikka nybygge i Ro
vaniemi socken 7 mil ifrån dess utlopp i Kemi elf, af
hvilka det förra trasket ligger norr om det sednare
Denna å är farbar alt till namnde trasken, der servo
boerne plägat hösttederne idka fiske; men nume
ra därmed upphört. 2:dra Rangausjoki, belägen på sam-
ma sida om elfven, mindre än den förre, tager sin
början ifrån myror under Kivalo, är 3 mil lång, har
2:ne grenar yli och ala haara, och faller i Kemi 1¼ mil

3:dje Pelajoki, på västra sidan af Kemi, är 2 mil lång
tager sin början ifrån Hippolampi, den man den mot
sydost faller i Kemi 2 mil ofvanom Kyrkan och är
med båt farbar längre än 10 mil. 4:de Suovetjoki, som
till storleken är näst Vahajoki, faller äfven ifrån
västra sidan i Kemi 1¼ mil ofvanföre Kyrkan och
har på 4 mils afstånd sitt ursprung ifrån Pis-
järvi och Suvetjärvi trasken i Rovaniemi soken,
af hvilka den förre ligger väster om den sednare
och förenas sitt vatten 9½ mil ifrån utlopet
i Kemi. 5:te Vaajoki faller ifrån samma sida i Kemi
½ mil nedanföre Suvetjoki ängnne och har sin bör-
jan ifrån Vaajärvi trask, hvilket ligger 3 mil ifrån
ängnnet och har sin ofra ända innom Öfver Torneå
socken vid Ottilaniemi Capell samt gifver sit
vatten åt Kemi ifrån Väst-Nord-Vestliga direction.
¼ mil ifrån ängnnet faller till Vaajoki ifrån Nor-
ra sidan Sivakkajoki, som är 2 mil lång och
löper ifrån Sivakkajärvi, hvilket är beläget in-
nom Kemi socken vid. 6:te Varetjoki faller ifrån sam-
ma västra sida i Kemi ½ mil ofvanföre Kyrkan,
och flyter ifrån Varetjärvi innom Ottilaniemi
Capell på 2 mils afstånd, samt är med båt 1 mils
väg farbar, och 7:de Kaijajoki, som leder sitt vatten
ifrån Kaijajärvi, hvilket trask ligger innom
Kemi socken 3 mil ifrån Kemi elf och förenar

sig

fig med sjöstrände elf litet nedan om Kyrkan. Vid
alla dessa elfvar finnas mera och mindre ängar;
men de bästa och vidsträcktaste ängslägenheterne
äro vid denna Kaisajoki, samt Ä. Lehmijoki, som
flyter i Remi ifrån Östra sidan, ½ mil nedan om Kyr-
kan, åt bref liten och får sitt vatten ifrån myror
blott på ¼ mils afstånd samt har sin strackning ifrån
Ost-nordost. Vid ofvanapräknade två finna, i några
hemman, undantagande 1:ne nybyggen vid Varetjärvi
och Kaisajoki, af hvilka det som är vid Varetjärvi
hör till Ojekaniemi och det som ligger vid Kaisajoki
lyder under Pänningi församling.
Innom Moderkyrko församlingen är Akkunus
den ende bielf, som gifver sitt vatten åt Remi. Den
tager sin början ifrån Sompujärvi på Östra sidan
af Ruvalo, löper sist öfver om Pennikat ifrån Öster,
och flyter i Remi något litet nedan om moderkyrka
sedan Akkunus träsk på västra sidan af Ruvalo
genom Saarajoki förenar sitt vatten dermed på 3 mils
väg ifrån utloppet i Remi. Ifrån Sompujärvi rak-
ner till Akkunus elfmynning 4 mil. Så väl innom
Ruvalo som moderkyrko församlingen finns
många Bäckar, hvilka ifrån de nära belägne my-
rorne lede vattnet till elfven, men hvilka upräk-
nande jag anser vara onödigt.

Det

Det andra vattendraget innom Remi socken utgör Simo
elf, som ifrån Simotrask flyter mot Sydvest. Nämn-
de trask som innefatter ganska många stora och mind-
re holmar, har sin strackning ifrån Nord till Söder
och utgöres af 3:ne fjärdar, af hvilka tvenne äro
ungefär 1¼ mil lång, då träsket således blir 3¾ mil
långt och är dess bredd 1½ mil. Ifrån Provaniemi,
Kuusamo och Padajärvi socknegränsor, hvilka
stöta till detta trask, gifva ungefär 40 jättelika
småre trask sitt vatten åt det samma. Då Simo
elf i är alt upptill Simotrasks afnatt blir svårt
att alldeles noga bestämma dess längd, såsom enskilde
nämnde trask äro af några Landmätare afmätaget;
dock kan den med tämligt säkerhet anses vara 15 mil
lång. Denne elf är så ovanligen strömig och forsig,
att andelet på forsar och större strömdrag kan nämn-
gifves till 10:de, och kan således lätt antagas, hvem be-
svärlig den är att fördas up och ned för. Utom någ-
re insjöar, som i hafva gemenskap med denna Simo
elf, gå de större och mindre trask, som genom åar och
medelst sitt vatten åt nämnde elf till några och 20.
Ett vad jordmonen vid denna elf beträffar, så är den
af nog ogest beskaffenhet; men är likväl upne vid
Simo trask något battre, såsom elfven och på bägge
sidor om gifves af vidlyftiga och ganska ofruktbara
myror, hvarföre vid Simo trask och i synnerhet elfven
strall

skall vara nog brist på åker upodlings som
ängs lägenheter. Ej under falder att blott 3:ne Nybyggen
äro anlagde vid närande träsk och Hemman och Nybygg-
gen vid elfver, undantagande de hemman som ligga vid
Elfvragunnet. Dock heller tycker nägon tilknelge vara
dertill, att dessa vidlyftige ödemarken skola i framti-
den blifva odlade och befolkade. Den mendre finskan
jordmonen och den svänghet folket har att tillfälle-
sina behofven och den från Kanna förgytta sina
varor, då bätfarten om sommaren är otrolligen farlig
och besvärlig, och en dejes sno vinter tider gå resorne
med kaster omöjelige, tycker jatta oöfvervinnelig
hinder för dessa ödetrakters befolkning. Utmiljöre
skola Björnar och andre vildjur ännu en stort fin-
na hos sina lätkraste kemvisten.

Utom Kemijärvi och de i mindre vid det samma äro
vid Kimo elf belägne smäre träsken, äro de samma
i socken i särdeles mänge, icke heller större än af 4
och 10 mils längd samt ännu mindre, och äro dessa för-
jande: i Tervola Elijärvi, Sivakkajärvi och Somm-
järvi, och i Moderkyrko församlingen: Kallijärvi,
Akkunajärvi, 2:ne Aunajärvi, Tervajärvi, 3:ne Vähä-
järvi, 2:ne Keinesjärvi, Ellijärvi, Kiviajärvi, Nuot-
tijärvi, Ronttijärvi, Hongajärvi, Sykkijärvi, Kuven-
järvi och Portajärvi. Då de flesta af dessa träsken
genom åar och Bäckar gifva sitt vatten åt elfver

och

och hafsfjäll, kunna de också genom uttappning
användas till ängar, och har äfven allmogen begynt de-
ss hifsförsöken sommarne arbeta på nägre träsk
uttorkning, att genom kanna öka sitt hofbord,
men då dessa träsken äro så små och nägre af dem
äro sten och sand grund, kan i allmogen denge-
nom särdeles mycket förmera sina ängar.
Så mycket vidsträckare och belägnare äro deremot
kärren och mossarne, hvilke utgöra nästan tredjedelen
af socknens area. Om jag undantager nägon enda
Nybyggare, så äro alla hemman i Kemi socken
belägne på elfbackar och hafsstränder, och stäm-
bakom åkergärden vidtage nästan alle städes kärr
och mossar, som äro af flere skiljaktige slag.
Hvad mangfaldig nytta skulle icke dessa myror
och vrånar utbidkning tillskynda socknen och riket?
Men på detta högst jagnande arbete kan ej
blifvit påtänkt, ehuruval uttappnings lägen-
heter i brister, då dessa kärr och myror äro så nära
elfven belägne, och naturen synnerligen anma-
na inbyggarne, att till deras uttorkande betjena
sig af de mänga åar och bäckar, som ej han begge
sidor falla in i elfven. En liten början blef likvä-
väl med detta arbete gjord redan åren 1786 och
1787, då efter Lanets då varande Hofdinges Wäl-
Baron Johan Fredrik Carpelans välgörande anstäl-
en del af Kemi Compagnie i nägre veckors tid medelst
diken

ickens upskattning arbetade på vattnet efledande det
elfven efvan Tornåsanga näste, som ligger på v
stra sidan af Kemi elf i mot afvanföre Moderkyrkan.
Här bör jag ej förbigå at nämna, at vid Lane- och
Jottneråns uppgående emellan Kemi och Torneå socken
hvilken ej så många år tillbaka är stadfästad,
kom et stycke af den canon Torneå socken köpt
de Lakema elfven och tillika 2:ne vid samma elf be-
lägne Nybyggen under Kemi socken, hvilka Nybyg-
gen ligga 1¼ mil efvan Moderkyrkan och ½ mil
efvan Kemi elfven —

Climat.

Socknen som är belägen under 65 graden 48 minuter
nothögd, har ett ganska hårdt luftstreck, hvartill
förnämligast det nordliga belägenhet och til nöp-
del äfven de långa och vida Fjäll, och myrorne äro
orsaken. Vintarne äro långe och kalle, och som
varme dercmot korte, men till att lyckta genem-
gen bref varme, och då vattenne som man leden
äro bref korte, så värmen kommeligen sällt
öfverstande, utan att den så märkeligen undan
sig som i Sydliga orter. Med sommarens an-
komst vill det draga längt at, och är det en
märkvärdig värdt, att Tervola och Rovaniem
så tidigare bar bar mark och sommar, än
Kemi Moderkyrkos församling, hvarföre i
nyss-

nyssnämnde församlingar vårsädet vanligen kan
gräs en och half annan veckas tidigare är här vid
Moderkyrkan. Til och med i Sodankylä Lappmark
får kornet något tidigare än här. Hafsisen,
som ligger qvar i Maj månads slut och efter till
Juni månads början, borde vara hufvudorsaken
till, emedan den genom sin styrka hindrar vi-
men vårsolen nära kust stranden. Ett & qvarten
djupt snö, som vanligen ligger öfver vintarne
hårstades, och satter mycket hinder i vägen för kö-
tor och vinter arbeten, hinner ej så snart bort
smälta, som man önskade. Ännu det af Maj
månad stigiter Kemi elf gemenligen sin i, men
i träsken och strömfria straken ligger isen längre
tid. Mot slutet af April och sista dagarne af
nämnde månad gå lägen Sädesvalen (Motacilla Alba)
infinna sig och bade sommarens ankomst. Sä-
den later höra sig i sednare halften af Maj. Sof-
sparkvingen sten första dagarne af Juni mä-
nad, då äfven Kallstotten på Torneå tracken sten
och äfven efter är för bi. Bostaren slappes at i
slutet af Maj eller första dagarne af nästföljande
Juni månad, och snäfte efter ankomsten i sista dagar-
ne af September, eller åtminstone med October
månads ingång. Snöfallen vanligen mot sist-
nämnde

nämnde månads slut, då ock äfven i Kemi elf begyn-
ner gå, och om ej ytterligare bleda inträffar, igen
lägger sig. För stormar äro i denna ort särdeles blos
tåd, och vad vindarne beträffar så äro nordan,
sunnan, nordöst och sydväst de mest radande. Wä-
sten och nordväst vindarne blåsa i ofta, icke hel-
ler vara de länge. Ostvindarne äro öfven och sy-
dost; men då de inträffa med regn, äro de mera läng-
varige. Den ort af så hård luftstrek kanna
frostmatterne under sådern varande tid i vara
fälsynte. De äro förnämste orsaken till de hårda
och svåre misswäxter, denna soten ofta maste
vid kanna. Utnom en tid af 11 år efter och med
1790 till och med 1801. hafva blott 1791, 1796, och
1798 åren sommar varit fri från frostmatterne
skadeliga verkan på säden; på de öfriga
åren hafva frost matterne gjort mera och min-
ri skada på säden vexten. Den oupbrukade Rol-
la och fuktiga, som liggen så nära den upbru-
kade; de djupa kärr och myror, som mästeds
ligga bak åkrarne, och i på sommaren bite-
hålla kölan och upstiftva skylande dunsten; de
många små sjöar och bäckar, i synnerhet de aflen-
botten, som flyta igenom och förbi åkrarne,
och

och den för mycket nära belägna skogen äro de för-
nämste orsaken, hvilka nära och under hålla frosten.
De åtskillige ligga på elf och sjöholmar och på
bäckar in vid stora elfven äro mindre frostomme,
såsom och de varit bättre belägna nog och betydeligen
fria sina åtar efter Rolden skadeliga verk-
ar, som tking de samma borthuggit skogen,
och haft vilja och förmogenhet, at at bitka de
nära liggande städer. Öpna fält och nära förbi
flytande stora vatten, befinnes märkeligen
fördela natt frosten och den kalla luften. Mindre
utsatte för frost äro äfven de åtar, som statte
emot söder, än de som ligga emot norr, som är
en naturlig följd af Rolden ventiga direction,
som är ifrån norr till söder. En märkvärdig
omständighet kan jag här tillfälle at omnämna,
men hvar till jag ej kan upgifva någon orsak,
nämligen att Rolden och frostmatterne de sist-
förflutna sommarne 1800 och 1801. synnerligen
mera skadade åkrarne kan vid ängarnet och
hafs stranden, i Kemi och Kuivaniemi af sjö
sotten, än högre upp i landet. Det Calendarium
floræ Kemiensis och de anteckningar om väder-
leken, som jag ifrån och med år 1795. till när-
varande tid fört och till Kongl. finska Wetenskalls-
sal-

Sällskapet efsänds, gifwa nu mera ock omständigare
kunnedom om denna Socknens Climat, hwaraf, så wäl som
af det nu i Norrlet anförda, borde lätt upfattas, att
Climatet är ganska hårt, dock likwäl ej så hårt,
att det dömt denna negd till ödemark, men at den
genom tidens längd möjeligen kan ofwerfig efter
detta sit öde, om derpå endast blef fästen sig borde
med alfware arbetadt.

NATURSKÅDER

Hwad Socknens naturskådor ock fenomener betrafwar,
så ehuru wäl de icke på långt när äro att jämföras
med de af naturen ingifne gymnade orters;
böra de dock icke efter min tanke alldeles förbi
gås eller med förakt anses. Till sin naturliga
beskaffenhet kan ej jordmon anses wara alldeles
ofruktsam, utom fastmera lämpelig för fruktbärande
ehuru ej i det förhållande, som i gamla Socknarne
Torneå, Pajungi och Öfre Torneå, hwilka emellan
en stån och fruktbärande jord. Åkerne i Kemi
bära i goda år någorlunda gunnig, strid och god
säd, och på ängarne i allmänhet wäxa godt
och kraftigt höslag. Men när man efter elf-
wen och sjöstranden alltid så lätt afslår ner sig
åt skogen och ödemarkerne, maste man ofwer-
ensstämma all god tanke om landets fruktbarhet.

Då

Då jag hållen på att gifwa underrättelse om Socknen
naturskådor, bör jag ej längre dröja att omnämna
den stora Dåsen, som i så stor grannlaghet uppstiger
i dessa elfwar, och hwaraf alla sommar behjälpelige
fångas. Ortens bönder, foglar och fiskar äro ej
några understöde och upptecknade, men på wäs-
terne wid jag framdeles gifwa fullständig De-
sten arten kan kanna finnas, äro till det maste
okände, emedan ingen mineralog uppsökt dem.
De mineralier jag känner och i synnerhet wet
till nytta kåfstade, enwändes, wid jag uppräkna.
På kalksten finnes någorlunda tillgång, så wäl
i moder kyrko församlingen, som Capellerne.
Jag wet ej, att den finnes i fast klypp, men i stö-
re och mindre gångstenar, så wäl på elfs och sjö-
stränder, som åkrar och skogstracten, och gif-
ver denna sten ganska god och stark kalk.
Uppå Torimäwaara och andre berg i socknen up-
täckes något kwarts. Tegelleran fins obetyd-
ligt, men i Torneå Socken tillräckelig. På Pallen-
tanga berg så finnes en ansenlig mängd sten,
som öfwer all an ganska tjenlig och makalös
till stenhus byggnader, emedan den är mycket jemn,
tjock och slät, likasom wore den skuren med
stenhuggare-järn. Kemi så wäl gamla som nya
kyr-

Kyrkan är af denna sten uppförd. Uti en under framlidne Chemiä Professors och Ridderen Hr. P. Ab. Gadds insende i Alm är 1784 utgifven Dissertation, innehållande Inledning till Österbottens Mineral-Skifter har denna sten fått namn af Elv-Kalk, men kan ej räknas bland Kalkstenen, emedan den ej fräsen med syror, utan är en sandstens art, hvilken Hr. Apotekaren Palm efter anställde Analytiska försök funnit äfven innehålla lera. Denna sten låter ganska bequämligen bryta sig efter bergets med järnstör, och klyfver sig lättelligen i hvitaktiga skifvor, samt ligger neder till stora delen uti skifvor och klafven uti berget. Den sten, som ligger lös uppe i dagen är mera fin och hård och icke öfver allt så jemn, som den, hvilken ligger in i berget, emedan denna, som är en skifferart, låter mera jämnt klyfva och bryta sig. Till utseende är denna bergart lik: Skada, att en så ofantelig mängd stora och till byggnader tjenlig sten skall ligga hufvudsakligen omkring. På bägge sidor af Taivalkoski socken finnes et betydeligt Hornskiffer berg äfven mit i länsmanden och 20 till 30 famnar i bredden efter älfstrand, ehuru väl äfven botten i närande form består af samma stenart, som synes af de klippor och klippor, som uppstickte i den brinnande forsen. Denne skiffer är svartgrå till färgen och brukad ganska eldfast; hvarföre den öfveralt i socknen nyttjas till eldstäder i Pöten, Ugnar, Kokhus och Bastugar, och försyttras äfven till andra socknar; men bör märkas, at borsten måste vara eldfast, om stenen skall vara eldfast. På vestra sidan af elfven bryter allt den sten, som till detta behof användes; emedan den är mycket eldfastare än den, som finnes på Östra strand. Upbrytningen sker medhammare och järnstör, på ene stallen med mycken möda, men på andre stallen är mindre modsamt. Till förs och utsende näfner lika skifferbrott finnes ansedd med emellan Taivalkoski och Servola kyrkan på bägge sidor om elfstrand, hvaraf äfven elfbotnet består, som synes af en stor mäl i elfven uppstigande trälla, men är af lösare art och lättare samt ej eldfast. Emellan moderkyrkan och Taivalkoski finnes äfven långa stråcker af denna stående hvarfvande Hornskiffern på bägge sidor af elfven, hvilken också är lika så lös till sig som den fiskmärande; emedan dessa äro mera mo- och ler blandade än skiffern vid Taivalkoski

Kåfti – Ehum bergen äro underfökte, troligt
dock att flesta af dem äro af samma art, som
de högder och stenkast, som ligga närmast
till vagaine och hemmanen, hvilka bestå af
granit, med röd fältspart, quarts skifer och glim.
Öfverall i sjöknen är mycket lösgång på ädror
och språng af klåtor dels med sjöt, dels ock
mineralt vatten, men äro af nagon kännare un-
dersökte –

KÖLELNBJÄS.

Sjöknens areala innehåll kan af med fall konte
noggrannhet bestämmas af orsak, att inga andra
än äro emellan Remi och tillgränsande sjöknar
gagne, än blott på västra sidan emellan Remi o
ene och Nedre Torneå, Rannsi och Öfre Torneå
sjöknar å andra sidan, Rovaniemi, Kuusamo
Pudasjärvi och Ijä sjöknar gräns linier mäste
således tagas på kåpt, och ehuruval Simoträ
vid stående vagång af gamla kan tillbehålla
under Remi sjökn, eller kommer jakten jämte
några mils sträcka nedan om det samma
att förlägga antingen under Rovaniemi
eller Pudasjärvi sjökn, så måste likval nam
de kåfti som tagas under Remi, och sjöknens
gräns

gräns sträckas det up af orsak, at de så nybyggare, som
bo vid detta kåfti, äro i Jordeboken upptagne under
Remi sjökn, och belöpa sig efter dess ungefärlige
gränsor sjöknens area till 4½ quadrat mil. Sammanli-
gen en ofantelig vidd för så litet hemman och Invå-
nare! Sjöknens längd ifrån Remi elfs mynne till
Rovaniemi sjöknens gräns elfven upåt är 6½ mil,
och ifrån Simo elfs mynne till ofra änden af Si-
mo träsk 1 & 3/4 mil. Bredden är knäg 6 mil, ty ifrån
Torneå rå är till Remi elf vid Moderkyrkan ½ mil
och uppe i sjöknen 1½ mil; emellan Remi och Simo
elfver 3 3/4 mil och ifrån Simo elf till Ijä gränsen 1½ mil.

At alla hemmanen äro belägne på elfbackar och
hafsstranden är redan ofvanföre anfört, och
ligga de på sine ställen nog nära hvarannan,
i synnerhet de som i äldre eller nyligade tider
blifvit klufne. Ödemarkerne emellan elfvarne
äro aldeles obebodde. Den stora sträckan emellan
Remi och Simo elfver har aldeles inga inbyggare
och lever ville hellar i framtiden så nagra.

Innom en tid af 10 år äro Torvola och Simo
Capeller stor skiftade till åker och äng, och hollder
skyrka församlingen till åker endast; men
ängsskiftet skall ock i år förrättas; och hvad
skogen och utmarken betäffar, så äro de ännu
aldeles

alldeles oppskiftade. Efter lyckelegen verkställdt skiftes hoppas man, at Socknens enbyggare skola betydelegen förbättra och utvidga sit jordbruk, för hvilket ändamål skiftets lånsamme gång lägdt mycket hinder i vägen. Summariska beloppet af Socknens gode åker är 1460 tunneland och af ängsmarker 17037 tuneland.

Socknen är fördeld i 3ne Kyrkogåld, nämligen Kemi Moderkyrko-församlingen, Tervola och Simo Capeller. Tervola Kyrka ligger på östra sidan af Kemi elf på en liten udd Lapeinniemi kallad 4 5/16 mil ifrån Kemi Kyrka, hvilken står på Vestra sidan af Kemi elf 1/4 mil ifrån elfs mynnet eller kaffstranden. Simo Kyrka är belägen på en udd, som sträcker sig ut i havet kallad Simoniemi, 1 mil ifrån Kemi Kyrka räknas 3 mil. De till Moderkyrko församlingen hörande bebo kaffstranden och 1 1/4 mil ofvanom elfstränderne uppåt, hvarest Tervola Capell gåld vidtager och sträcker sig efter lägge elfvens stränder till Rovaniemi Sockens gränsen ungefär 1/4 mil ofvenom Nerkoms stora forsp. Simo Capell ber bebo kaffstranden efter Simo elfs utlopp västerut till Kyrkan 1/4 mil, och den ifrån kaffviken utmed Kyrkan till Mäkaniemi lika leder 1/4 mil, men ganska få bebo Simo elfvens stränder, och ännu färre bo vid Simo träsk, som dessutom redan förut är omförmälde.

under

under Kemi Socken äro i Bordeboken uptagne 15 byar, nämligen: Kåvo, Bangars, Lappeinniemi, öfver- och nederpaarkola, Kåvis, Kimola, Hermala, Siedarkala, Kyrkko, Lantigan, Mäkaniemi, Simoniemi, Simo och Simotrask byar, hvilka bestå af 290 hemman, af hvilka 200 äro skatte och 90 Krono, hvilka utgöra 62 mantal, de 19 nybyggare inbegripne, som betala halfva ordinarie räntan, af hvilka hemman blott ett ende är 4/4 mantals, några 1/2 mantals, de flesta 1/4, och de minsta 1/16 mantals, och finnas de patom 32 nybyggare som nyite skiftet af Boställen finnas i Socknen 1 Capeitaen och 1 Fouteri, 1 Kyrkoherde och 2ne Capellan bord. Capellanen i Simo beber et Kronohemman, för hvilket församlingen betalar fast skatt. Soldate Torpen utgöra ett antal af 31. Dagverks torp, som nyite förmoner af Roidägarne och betala derföre någon afgift, eller utgöra dagverken, finnas ingå, och chara nytteg och förmonleg denna inrättning vore, ifan den dock i hårstäder komma igång, så länge utmarken är oskiftad. Det är en omöjeleg det at fåna: gon dagverks torpare, emedan de anse det för nyttigare och förmonligare för sig at sköta sig ner på den oskiftade och allmänna utmarken, där de vanligen utan at begära tillstånd

af

af Bygamännen, byggo sig hus och upptaga några ö-
ker tappor, och Man antaler af sådane torp och
Backstugor i Socknen stiga till 60.

FOLKSTOCK

Vid 1800 års slut befans folkmängden i Remi mo-
ders Kyrko församling stiga till 1792 personer, i en-
vola Capell till 1016, och i Demo Capell till 654, o:
således i hela socknen tillsammans till 3392 per-
soner, som är en ovanligt liten folkmängd in-
nom en så vidsträckt area, som Remi socknen inne-
fattar. År 1749, då Tabell verket inrättades, fan-
nos i Remi Moder Kyrko församlingen och
Demo 1437 mennisskor, och i envola 578, tillsa-
mans 2015. Således hå folkmängden i socknen
sedan 1749 ökats med 1377 personer, och har det
verken i Capellerna vunit nagot större än vid
moder Kyrkan. Ett folk förökningen sedan
1749 i en så vidsträckt socknen ej blifvit större
dårtill är flere orsaker. Hvad andra orters er-
farenhet angår om folk som vandrar som
bruket och gårdfisket till sin hufvudnäring, av
detta jårdeles tillfällen i folkmängd, har här
fullkomligen bestyrkt. Mycket hinder för
folkförökningen hafva äfven de ofriviliga ö-
lycktor och skador lagt, som denne socken i min-
ne

ne i forna och sednare tider nästan årligen fått vid kän-
nas genom boskapspestning, som i synnerhet är en tillred-
ande orsak till denna socknens fattigdom och kunbara o-
lycktor. Deputatom har icke heller Moder Kyrko för-
samlingen jårdeles god tillgång på uppodlade lä-
genheter. Minderårige under 10 år äro 636, och gam-
le öfver 60 år äro 281 personer. Ständspersonerne i soc-
nen med barn och äldre utgöra ett antal af 68 personer.

På tjenstepen vore mycken brist, om ej Soderkyla,
Remi träsk och Rovaniemi försedde socknen med
Drengar och Pigor och Torneå med Pigor, emedan
en betydelig del af socknens eget lös folk af man-
ket ej tager är tjenst, utan reser om vintren
på Landthandel, och tillsommanen ärvende ser-
fisken och fyfelfatten sig dermed, och någon del
af tjenstefolket flyttar årligen till Kleaborgs
stad och andra socknarne, denifrån ej gärna någon
tillkommer i tjenst. En dreng får i stället ven-
ligast 2 mn de basta 3 Rd och i år lön emellan
11. och 15 Rd: samt följande Klader per sedlar:
en i Landet brukelig sammets mössa eller Pettmütze,
som Kostar 3 Rd, en randig Lärfts halsduk af 32
schillingars värde, 3 alnar valmar, hvar af alnen
Kostar 16 schillingar 2ne hårst skjortor, som
kunna uptagas till 1 Rd. 5 Schill. 4. o. skj: 1. par
ull strumpor som Kosta 24 Schillingar, 1 par half-
strumpor

Försök
till En
öfver
Ladasjoki Moderkyrko Socken
i likställighet med
Kongl. Jenska Hushållnings Sällskapets
år 1798 utgifne plan
af
P. G. M.

Första Afdelningen.

Allmänna anmärkningar om Österbottens Land- och Jordmon, Climat, naturens gåfvor; Indelning och Politistat; Ock allmänna Befolkningen, Hushålls grenar, Lynne, Dräkter och lefnads sätt.

Land och Jordmon

Denna Länsjoki Dalen med belägen efter Geographiska Indelning af Provinserne i Finnmarken hörer till Nylands och Finnsteds Län, Nor, gå Ostfi, Kymmene Länsgren, Österbotten och Mellola Härisdistrikt samt Flytlands efter 1775 års Länsfördelning, som äfven jämnåtning med Härnösandsrätten ej förrän Medio till Österbotten Härads

Denna Dalen ligger fördöfrigt i Nordost på Sjuga sem Mil afstånd från Åbo, har åtta Mil till Finnsteds, Sexton till Helsingfors och Fretton Mil till Borgå samt gränsar i Nor till sitt Ursprung Kalmoisk, det ta Ursprungs ägoställnade sträcker sig ä= mot denna Länsjoki Moderbyrels Församling, norrmarken Nordost, där Syssna Dalens af Meinola Länsgränsmöter, och följer denna Rätsträkning längs efter Bäjäne Finsjö, ända till det Ristikala Kapell af Mellola Dalen norrmarken Ostost erdlägger; Härifrån det ta Kapell åter åt Ringmarken med denna Dalen ifrån Länsgränsen till Österbotten, som Dalens gränsa erdlägger och följer

denna Dalens ägor ända i hela vägen, Hemarin, Dutpis Kapell af Mauko Kapell tillstöter och fortsätter rätskillnaden tiw ga ända Norrvärts och motsvarar af Bräjerfri Kapell af Orivesi Dalen, som äfven med Kalmois Kapells Ringmarken.

Dalens belägenhet emellan Bäjäne Finsjö tillämna gifver allmänna Länets jämnhet, samt allmänna rädande emellan Skärgården och Norra Finsjöar.

Ägorna äro hufvudsakligen af torra och steniga backar, Ekenhölzter, Kärr och Mossar samt Sjöing Breviägta strömar, hvilka likväl lämna mycket sig, Norra och mindre Dalar samt Lägder, och Dreti mägra upgångar, tjenliga till åkrar och äng samt Jurtill, äfven till det mästa ogräs= ser. Åsar finnas och flera af högre och lägre beskaffenhet, som i bland höja sig, och skjuta de mägom gång tjelar aldrig förlorat, rasa sig ä= ter i samma sträckning och fortsätta sitt lopp, jämväl under vatten. Det Dan ifrån erdskorpan alltid längd fördem utsträtt, så vida ifrån mägom ymnarelsamhet Cliferit eller den höjd då Dalarna till Storsjöfter blef af= mätt. Till norrmarken utvändes fram det namngifvet hård literal Jord tu, Makerkit samt Kyssälla åsar,

af Heillen den skärgården gör genom Ny-
ställe by och Dalsvierns åtvar, samt
i Warranjemi under fortsätter sid-
gång under vattnet i Nyställe, invid
vårmarn till Tvärs för liggande Wer-
lennjemi fasta land, med flera.

Öland Hörg och Ingsdar äro sonliga
Calar, andra åtrö med gårt kall be-
tänkta. Stenhöjderna och de utaliga
stenkullar samt utalmar som gåd
träffad lamna ersätt ämnd magra för-
nuligare skog; men med sådan Hol-
i anseende till den magra jordmån
till sina och framtida återväxt, så-
dan den en gång blefvit utbuggen
Den gård som är omvänd ligger
stor del af barken utland strandan
och bäjare Dissö. Denna tillskapar of-
ter jordlagel på strandarna större
och mindre vikar. En af dessa är
invid Nystället by Heillen skiljes från
Mankasala djupt genom Hollmar,
Ökar och Kiggor från Kjemis till Tri-
palenjemi under, Heillen försom ut-
göranda ungefärligen half mil
i längden och djupa ½ dels mil i
bredden strickt blifver af de be-
tydligaste

Utom den del af bäjare Dissö, som
ligger inom denna Socken räknarten

finnas ytäl till stort antal större, och
mindre Hollmar, men alla bestående
af Hörg och Stenhöjder, samt med
gantska vinga skog bevuxna. Wirma-
lansala Holm Herrgård Wirmala och
Kallosalmi Rijtgård äro belägna od
jemte sina mäste åtrar med Jok-
jöi och Nyställe byar, hvad äga en
Hörgig och Stenhöjdig Skogsmark,
som gör det att medantagar Hol-
men ute god ungefärligen en Mil i
längden och half i bredden på
bredaste stället.

Mentola Rijtgård är od till sina
åtrar och lärn del vägar på en Hol-
men af ind på en sjerdedel mil
längd och en åttondedels bred be-
lägen; bestående det skogsmark
af åtskillige Hollmar samt det
övre land på Syssmä Socken fa-
ste och till Karlsma by gränsan-
de land, hvad Rijtgårdens åsenn
äger till förvänsta Sjöbyt.

Af Öns som äro värda at an-
tecknas förekommer hvad Kallo-
salmi invallan Jokjöi fastaland
och Wirmalansala, Mönnjemensalmi
invallan Wirmalansala och Kallvädo
Hollmen, och Kirkonsalmi invallan
sidstnämnden Hollmen od Mentola,

utgörande vidare Klufvari holmar af-
ven att band emellan Öfvers-
jenei samt land.

Förutan hollmar finnes i denna
del af Dägäne till en ungefärlig del
fruktiga dels under vattn fördolda
klippor och grund, så att en ung pil-
ling blir nödvändig ineman en
gon Djupare med lastbåtar och
större fartyg kan vägas. En så-
dan skall dock vara förslagen för
bred transport ifrån Jämsankoski bäck
i Jämsi socken till Anjanpelt by uti
Rosiokala socken samt utföre till upp-
lags plats för ungefärande bäg. Och
den tillökning vattnets god samt
de många krökar och kissjor hvar-
förda till öfverflöd, stiger vattnet
vanligen i Dägäne till vissa mån
tider; härutaf i större eller mindre
mon årligen det betydande ca-
tal af ängar som finnas på strän-
derne gantska ingifvet lidas och för-
vandlas hemåningarne, hagar gröna
dikning och ansikt åtgärd, härmed
sorgen kan undvikas, de i anseende
till sina lägen, jordart och öfriga be-
skaffenhet bördigaste ängar, till ex-
sell Kärr vall med sering uttagning
af gräs och till höstegs foder sorgen
tjänlig blare. De Ränbar denna

förlust är, stor den dock icke at jemför-
vas med den högre öfverspränningen
Dägäne under tiden förorsakar, och
vidan är intrufvar, samt förmenas
hvarföre af öfverflödig höstvatten stora
hjälp i jorden, ingetan sno om vid-
tren, samt med regn och starkare
vattna gångbud bar.

De öfverspränningar som infölle
åren 1780 och 1791 äro i fristt minnen,
och kunna icke synnerligt förgätas för
sina serdeles påföljder. De fördrif-
vade åker, äng och skog som flera år.
Så åkren förlorade all gröda i ogra
af den frodigaste vägt samt vid
blomningstiden kvargått till öfver
vatnbrunet, och blefvo efter några
dagar nedälvt trycktes under vattnet.
den ofördrägliga skada, som åtlac-
ning, slämning, hopgödsling och
handgödsling af vägarna förord-
sakas och äro naturliga följder af
så bestaffade öfverspränningar.
Ängarna åter utlakades så ingetan
mer, som gräsfröalen följdes vid
alsern och utgjorde sly under gra-
flödet, hvarunder gräs rötterna för
öfrigt skydd gröna djupare i sand
och flera ogräs uppstodo i stället.
Skogen blef icke alter lottlös vid den
ra flod; ty jorden skyddes från torn-

dens rötter, så att sådan svaltad ensti-
der bortrensa, förtorkade en stor del träd
och sålunda skadade träen.

Dörrdesen blir ett sådant tillfälle för
ingen större och känbarare, som öfver-
svämningarna icke ingöra medett å-
dan fortfarande inträffade i några år
genomgående följande år, hvilket ut-
tryckligen derav härledes, att som
Bägäne afbordar all sitt svall nedost
och allmänast genom Kalakis Dorp i Ryska
la Kapell, kan denna icke afföra ett så
ymnigt och hastigt tillkommit svall
lika hastigt, särdeles efter den svag-
liga höst- och vår tillförsel, som stä-
ligen djur och årstidliga Ostar tillgå
svallhöjden och fordrar längre tid till
ullösning.

Denna trycktande olägenhet kunde
väntligen och torde hända med obetyd-
lig kostnad afhjelpas genom återtygan-
de och fördjupande af det redan Bägäne
utfall, omrörda Kalakis Dorp. Genom
den nya Dolnes Ringmäre, en flen
ra andra Dolnars, hvarst ägor omgif-
ven denna Ängsö, hafva de tiofo ägo
härad tid efter annan förredragit
Konungens författningsförande
denna angelägenhet till vördig åt-
gärd och omsorg befjelande.

Dramlidens Landshöfding och Riddar-
ne i Ryland och Jarafeker Län Ridd.
de Wrede, han at genom Konno Förfa-

ningen detil sjuna och värdera den
stora ortens genom 1780: år flöd vatten
i Bäjäne led; men ingen hjeg gar lit-
vial till värvarande tid genom
blifvit hvarken förslagen, eller fö-
rhöll. Man föregifver, att som Kalakis
Dorp satter ett genom Kyrmene Ös som
utgöd Ritkis Gränd mot Ryfland, till
hafvet det torde någon Strömrensning
icke kunna föreslagas utom Ryska hof-
rätts Undsky, samt at inti detta ut-
drag, som ad af betydelig längd
flere Ryssamma exaterrare finnas
anlagda hvilka genom denna Ström
rensning skulle förstöras. om det fö-
ra kan gny ej gå i någon ändrsöc-
ning; men vinnaligen kan i ett
sanna förtjänst af dyka exaterade
af hvad art de det äro, icke jämfö-
rat med den skada som Vinterämnen
omkring hela Bäjäne, årligen så ind-
kanas i synnerhet då öfversvämm-
ningar inträffa och hos flera år gö-
ra så svår märgrensande åtrar som
ängar aldeles obrukbara.

Bäjänes strander äro lika med ma-
kan som den omgifver, höjriga, sten
hölstriga och sandiga så att så kräft
hos ängliga och medverkstu sand rod
kan ej.

Genom denna Badarjoki Dolnes omrörde
finnes svidare ängsan oräkneligt, större
och mindre Krägk, hvilkas stadan och

var; hemvägarnas Commanderades med
hemvändande, genomskärs Dalarne i al-
la riktningar och gjuto sitt öfverflöd
efter mangre gjorde Backar och Dalar
par allsammans i Dägäne.

Wäsjaka lämmelägen stora Hufvud äro
för. märkelig, at den dalar sitt ursprung
delt till Mauko Gjoarna och det förbi Sve-
dan genom Jokkjois by till Dägäne, hera-
under ett betydande antal av olom-
mar, där flera nytttja i renar Ränn-
inräkhet. Ännu ägnar det literärade
narra än en Mjölgerare och ängrä-
fgerator samt en Commerarie
1798. anlagd finbladig Säg.

Detta ursprung är det samma som
Hfr. Landshöfdingen och Riddaren af
Wellestedt för ungefär år sedan åtlag till
dunchart för sin förslagen att till
Counter och Torg afsnälta Höjing på Mal-
men vid Bolnäs Kyrka. Härifrån
filler bällarna strömma sig till Tarafte-
hus och genom Skjerneborg till Haferet
Professoren och Riddaren hade ansägt att
denna Dalen tjenlig till en Höjings an-
läggande, men förslog platts för den
samma vid Harmoi by af Kehmoi
Ropall och Gjölderna samt mindre kost-
sam at beredas genom Dammene Gjö.
Heilaw lilacerde dalen sitt ursprung till
Dägäne och Wäkkajaure samt derifrån
till Wäsjaks Gjö. Vid inträdet af sjöfta

förslagen och literärt intresserade till
undersökande det minsta tillgjorde,
samt till åtskillnad tarferande en no-
gare undersökning och granskning.

Kärr och Mossar finnes ännu gan-
ska mangen, genom hvilka en stor del vatten
ära utdikade och till fullt bruk ock
nyttjande bragte. Af de återstående
äro en del så beskaffade att de för
det ändamål odugelige grund ej förtjenas att
upptagas, det ligger i lika höjd med
Trusken hemvärtt de flästa stöten, eller
hvilka de omgifwa. Dagrugetow till
uttappning af dylika Trusk torde ännu vid
mangen gifwas. Men som de äro om-
gifne med strubbiga höjder genom
hvilka vattnet icke utan svårighet
och annan omsorg ännu ned Rost.
nad kan erinnas utlofva, hafva de
sittit blifvit brinnandeviken alt
utgård.

Fordimonen och omvägalunda icke alla
vägt i anseende till åtskillige dagen ut-
tan ock vid sommar lägen af andra olägen-
de orsaker så at inom ett Tunnland
äfven finnes flera slags jordarter.

Vid anställda försök till torrmarks gräs-
ning i Kyställ by, han blifvit utrönt at
ford hemvärtsen strata terrs icke följd och
djupt i lika ordning på ett sonen ett
annat ställe, och at ofta till stud äfven
på Cottern mold torv, en sonliga stud.

ten en aln under jordytan och på andra å-
ter har Ire stammar blommat igenom
ewn, innan storg indragit.

Climat.

Med andra ord stora djur och flackt stat
ten belägna orter, blåst snön om vintren
bortgrus och bolen om sommaren mera torr
ar, har de nu bolen det gemensamt, at
i den del af den samma, som ligger mäd
mera bäjare bortskuttes snön hård av vid
de byar som äro högre ifr. i Skogs bygd.
den belägna, så att klärnas ancomsten
de för vissar sig å bäjanes strå under å d.
i Skogs bygden och stå djuren samt inälta
fogar.

Vind årstiderna samt Väl- och Ös-
lofdningen er mäligen insallan, gärd
samt förhållande Röd och svärna hös
era serskilda år, samt hurudan
stormar inträffa; förnuftar sig så
lätligast sinna inhämtas af de
naturlingar som uti dessa samma
äro gjorda vid Ryställe Dalerna, af
Gerilla derföre alldraz för de fäst
föreslåtna tio åren här anföras;
Dygt foglarnas ankomst till orten
torde jemväl bäsnna vägon ös
lybning, och så at derföre —
med mogelig aste noggrann
het efterse antecknad.

Härmed jöres sale de bor.

Jan Fru Lär 1790.

Jemome torna Höst	Jermome tern Höst	Sista Vår Kölden	Sista Höst Kölden	Stormdager	Folgs ej i Mäl kärna Dofs
26. Jan: och 2. Febr. kl. 8. f. m. – 26. Dygt foglarnas ankomst Dan Gördes allarandan d. 24. April; och Bergalan Gölan den 12. Maji	d. 31. Juli kl. 12 + 27.	d. 17. Maji 5. f. m. – 4.	kl. d. 27. Sept. kl. 6. f. m. – 6. d. 23. Martii i sen sig först d. 8. samt	Jan. 5. N.W. Feb. 6. N.O. 21. et 22. N.W. Martii 6. W. Juli 28. W. Aug. 12. et 13. N.O. Aug. 17. W. Sept. 26. N. Oct. 28. O. Nov. 23. N.W.	d. 11. Maji
		1791.			
d. 18. Febr. kl. 7. f. m. – 14. Dygt foglarnas ankomst April 5. Dan Gördes, 19. Bergalan, 10. Gölan	d. 22. Juli kl. 12. + 27.	d. 10. Maji kl. 6. f. m. – 4.	d. 11. Sept. kl. 6. f. m. – 1. Bergalan, 14. Maji	Jan. 20. S. 21. S. W. 25. S. W. 26. N. W. Febr. 16. N.W. Mart. 4. W. 16. W. 17. N.W. April 15. W. Maji 23. W. Jun. 2. S. W. Aug. 8. W. Sept. 8. W. 9. N. Nov. 5. S. O. 18. et 19. S. W. Dec. 14. S.	d. 10. Maji
		1792.			
d. 11. Jan. kl. 6. f. m. – 36. Dygt foglarnas ankomst Martii 29. Dan Gördes, April 11. Bergalan, 7. Maji 10. d. Gölan	d. 12. Jul. kl. 12. f. m. + 29.	d. 13. Maji kl. 5. f. m. – 2.	d. 27. Aug. kl. 4. e. m. – 1.	Jan. 16. S. Mart. 11. W. 26. S. et S. W. April 2. S. W. et N.W. 3. N.W. 22. S. 27. S. 29. N.W. Jun. 2. N.W. Juli 22. S. Sept. 11. N.W. 14. S. 16. S. 22. S. 23. S. Nov. 4. S. W. 9. W. 13. W. 26. N. W.	d. 10. Maji
		1793.			
d. 6. Jan. kl. 9. f. m. – 22. Dygt foglarnas ankomst April 8. Dan Gördes, 20 d. April Bergalan, Maji 5. 11. d. Gölan.	d. 31. Jul. kl. 12. f. m. + 28.	d. 10. April kl. 6. f. m. – 2.	d. 22. Sept. kl. 6. f. m. – 1.	Feb. 15. S. W. 22. W. Mart. 2. et 3. S. W. April 10. W. 17. S. Maji 4. W. 27. et 29. S. W. Juli 17. et 18. W. Aug. 17. N. 29. S. W. Novemb. 7. O. December 6. S. W.	d. 10. Maji

d. 28. Febr. K. 7. f.m. – 24. Elgtt foglarnes ankomst Marti 24. Dänskan April 7. Hjertan Crew.	d. 19. Maji 27. Jan. 4. Juli K. 8. f.m. + 27. Dänskan Maji 9. Svenskan	1794. d. 4. Maji K. 6. f.m. – 1. April 5. Gjerdt Hjertan och Göta.	d. 15. Nov. K. 6. f.m. – 3.	Jan. 15. S.W. 22. W. Mart. 2 et 3. S.W. April 10. W. 18. N.W. 22. S.W. Jul. 6. N.O. 31. N.W. Maji 5. W. Sept. 26. S. Oct. 10. S. 30. W. Nov. 4. S. 6. S.W. 12. S. 16 et 17. O. Dec. 4. W. 18. S.W. 29. W. et N.W.	April d. 28. Maji
d. 15. Jan. K. 7. f.m. – 29. Elgtt foglarnes ankomst April 9. Dänskan 1. Maji Svenskan	d. 6. – 29. Juli K. 8. f.m. + 1. Dänskan ock April 9. Gjerdt Hjertan 19. de Göta Crew.	1795. d. 16. Maji K. 6. f.m. – 1.	d. 29. Sept. K. 6. f.m. – 1.	April d. 27. W. Maji 6. et 7. W. 10. N.W. 16 et 17. S.W. Jun. 6. et 7. Maji nu 15. W. Jul. 17. S.W. Sept. 7. et 8. W. S. et S.W. Oct. 21. S.O. Nov. 16. W. 18. et 20. W. Dec. 19. S.W.	
d. 25. Jan. K. 8. f.m. – 25. Elgtt foglarnes ankomst April 7. Dänskan, Hjertan, Maji 13. Svenskan, 16. de Göta Crew	d. 25. Jan. K. 12. f.m. + 27. Dänskan, 24. de April Hjertan	1796. d. 4. Maji K. 6. f.m. – 3.	d. 24. Sept. K. 6. f.m. – 1.	Jan. 25. 26. 27. 28. W. et S.W. Febr. 17. S.W. Mart. 6. W. 21. N. 25. N.W. et S.O. Maji N.W. 15. S.W. 27. S.W. 27. W. 28. S.W. 30. S. Jun. 1. W. 3. et 9. S.W. 10. S. 11. W. Jun. 13. W. Aug. 11. S. Sept. 10. et 11. N.O. 26. W. 29. N.W. 30. N. Oct. 5. W. 8. S. 23. N.W. 24. W. 26. N.W. et N. Nov. 20. S.O. 21. S.O. et d. 22. S. 27. S.W. Dec. 6. S.	d. 12. Maji
d. 19. Jan. K. 8. f.m. – 18. Elgtt foglarnes ankomst April 6. Dänskan 10. Maji Svenskan	d. 14. Jan. K. 12. f.m. + 26. Hjertan 14. de Göta	1797. d. 9. Maji K. 7. f.m. – 2.	d. 28. Oct. K. 7. f.m. – 1.	Jan. 31. S.W. Febr. 1. 23. W. 8. 9. 10. W. 17. 21. W. 26. N. O. April 25. S.O. Maji 24. S. 6. W. 8. W. 23. N. 27. W. Jun. 9. et 11. W. Sept. 12. S. O. 16. W. Oct. 25. O. Dec. 3 et 7. O.	d. 11. Maji
d. 11. Jan. K. 9. f.m. – 29. Elgtt foglarnes ankomst April 11. Dänskan 10. Maji Svenskan	d. 2. Aug. K. 12. f.m. + 29. Hjertan 12. de Svenskan.	1798. d. 2. Maji K. 6. f.m. – 1.	d. 15. Oct. K. 6. f.m. – 1.	Jan. 10. W. Febr. 1. et 10. S. 17. W. April 16. W. Maji 18. W. Jun. 6. N.W. 7. W. 9. N. 10. 11. 12. N. W. Juli 20. S. Aug. 14. et 15. W. 22. N.W. 25. S. Sept. 5. S. 9. et 10. S.O. 11. O. Nov. 8. et 29. W.	

Vid dessa antteckningar bör anmärkas, att så snart vår sägen grundar sig på tillgå hvarigenom blåst borde skilja från storm, så man der den sistnämnde inte eller endast höstid, han det kunnat gränsa, att flere stormar äro förbigångna och endast som blåst antecknade, och derföre, som at hård ilsa och fält, hvilkenlunga stormarna tyckt skjuta de. gen du de inträffat och anmärkt, hemarföre hvarend erindrat, at så stormar och hårdast hela dygnet, ovanlig flere dagar efter hvarandra äro sådan stormiga antecknade, utan hafva stormarna infrem du vägen stund emellan à Heilat.

Bör öfrigt erindras at ej hvar höjsta och lägre Polen och vattenfall, utan blifvande ita, at vinterstorm det emellan Danmark ialanda, hänt erfarenhetens bestyrker, att vinterstorm om Danmarks ej och ovanlig sträcker så vinden och Nordlig, såsom ock alt höjsta Polen och en mycken vattenfall endast en kort stund och sedan efterom ständig gelemen i större eller mindre mån aftagers.

Medan bör quantiteten hav ingen i Polen ej i tillfällen för brisande Dämpare ock afvanda, dock vill allen egen allmänd tro at de som bo invid bägge hafven mindre orgen om Danmark i än Ekogs bygden.

Mottuloen Kärr med Kärr som ilta hafvem inflott förorsaka Brist i denna Polen om Danmarks Hermarford ingen egen direction för Polen Danmark bestämmad, utan at den endast uppehåller sig i och omkring det Danska

varande svårigheter, hjärtat blandar sig, att begäre det mundbar är alltid för frost skyddad, och besynnerligt dermed mer et mindre en dest vägra för dessa bägare.

Naturs Mäfvor.

Att Dalarne äro ägsfull af höga och stenhöjder, stenige kullar, ofta ligga de djupt samt bottnlösa kärr, äro fördt anfört, det är om dem i brukenvarande mantal, med säkerhet sägas, att med tröjt arbete och länge pröfvat samt behörig hänsyn, du en derlebra jemnat fogar sig, den blanbrin gat åtminstone på vägar ställen till fördelaktig bördighet.

Till svårarbetade tid har Dalarne ändå gutt falnen den af sina Ticerunar, som en rik Räntmar af Natural Hesforen, så lades hafva vaturens alster fogad allen alt intet blifvit åtminstone en tänkt, gräs förgäfter undersökta.

Det har man sig väl bekant att ibland Insekter och grus, göra blan: och Rotten fen under kuren obotlig skada på Höstbäd den, och Höröns samt rapp i hälsta Dommarna, störta olägenhet för höstsäden under dess vallgång; men för intet dem af dessa skada hur en gat hjelpa medel är med blifvit på tänkt eller upfunnit.

Af Malmarter som här blifvit nämnade, lande en stor del sten uppå en äng eid Kinter vägen rinnan Hysfälle ock

Makassin bjer ock af allmogen Jämakiri kallad, så upgifvit för dess egenskap, i det med säkerhet åtminstone förstärkande ordet klä fiftra; nemligen du den ind hjed ock hent för ovanlig Dolsken ock Dårmot du den ind mörk ock serwat, underbord. Dessen förmenas af en blandning af Koppar, Bernsten ock Arsenik.

Så Hysfälle Dalarnas ädelmal finnas en Kula af lösa, större ock mindre stenar, som ändå innehålla järn, men till sin ringa del, det mera Koppar ock svavelbringen ädlig, af den dem bekant.

Så flera ställen finnas äfven en Kräftkällor som förnämligen i Fränalsfäll av alla grunn järnhaltig jord allan stenar.

Röfva Kalkstenar har ock på vägar så stäl den Ovanmat kräftan; men ingen ämnogt af dem, eller Kalkberg, har hittills ännå blifvit upfunnit.

Ett berg på en holmen i Bäjäne Elfsjö, Mindala Kirkhäll kallad, är derföre anmärkvärdig, att det lätt spjälkas sig i tjocka och tunna, fiskar, hvilka upfattas allmänt till Ekstäder, och det de ock förbrännas, äfven till stora fördelar som förglasas och stänk. Bergets kyrka af sandsten, dock af så gärdsamma mansåtkning, att ägg järn ock derå dan Gerdsmed.

Approberade Surbrunnar äro ock flera Dalar, än en på Hysfälle Dalarnas ätten, som vedan i vägar äro med för

del af nytjad, så som det samt
handel; det är dessutom ännu en sär-
deles begrundlighet för dem, som
dänkte, En annan Tråd och förlust
uner i samma ändamål nytjad på käpp-
ningen af dessa Hemmans ägor, som
hvad fordt skall tiden utvisa.

Uppå Backar med fritt stående ut
ur allra finast örnnig tillväxt och lärer
man ovanligt på ytter som äro lika för
sydda med höjder, dalar och torg, in
ansen ingen brist röjas på berget
Backar, som lämna allmogen dra
ferärtor hemmanet de fruktar i min
den sina typer än sina tänd, hvilka
stämmande underrättelse bör man
förärlada, så vida de flesta torp af
ren som bägare äga mörker mattan,
vad dessa sägd alla hafva tänd ord
bragder.

Sydelning

År 1787 började med Ekonomiska Sam
Bolaget Hellen uppå olika sätt förströdda
omständigheter åtsken efter olika grändar
blifvit förrättade. En fullständig beskrif
ning härå med dyda tillägg och i gemen ord
ning de blifvit förelagna, samt federmera
tillsägde skulle tidrätterälla med ut
löftighet, som hade troligen i lan äga
rum. Efter vill således endast af de
vid dyda skiften författade ägobeskrif

ningar hvilka jämte all tillgänglig de
ta Bolaets beskrifning med det största flitet in
samlade uti följande Tabell lämna en Total Sam
manvandring, af hvilken sig förnimmer det ej
med Runsbeg om Bolaets vidd och ägoläge
ägor med den möjligaste pålitelighet lämnas
kan.

Tabel som utvisar Hemmans Da vidd
vidd och ägoläge ägor uti Badersoki Moderbyn
to Dorsamtingen

	Åkern		Ängen		Dagsverk		Dagsverk		Dagsverk		Dagsverk		Summa	
Makaskis														
Pyalag	233.	5½	897.	4¼	3251.	2½	1880.	3½	602.	30.	125.	20.	6998.	6¾
Nyskälle	326.	2¾	954.	2¼	5372.	5¾	586.	2¾	1979.	16½	539.	2¾	10034.	3¾
Forkjois	291.	2¾	519.	7½	1733.	¾	4749.	2½	2714.	½	—	—	10007.	2½
Ofoila	154.	—	425.	18.	1988.	5¾	2354.	—	2286.	1.	1753.	23.	9126.	25¾
Wormala	48.	18¾	156.	6¾	715.	23.	783.	30.	1988.	11¾	15.	3½	3707.	29¼
Torilla	63.	26¾	153.	½	1033.	5½	—	—	2027.	9.	325.	8½	3812.	18½
Wesjako	225.	3½	397.	31¼	3350.	9.	8235.	17½	3798.	26.	3575.	17.	19583.	22¼
Dito Byss tillsammans med Kaspienemi	21.	18.	72.	30½	518.	30.	1754.	25.	—	—	—	—	2366.	11½
Aukois	173.	6½	539.	1½	4081.	6½	1583.	16.	3112.	22.	973.	9¼	21462.	9¾
Bräflegård	56.	16¼.	99.	22¼	103.	9½	—	—	33.	21¼	52.	30½	346.	22¾
Kaukela	—	—	—	—	937.	9½	457.	20½	447.	10½	—	—	1842.	8¼
Syrjänlaka	—	—	—	—	714.	11¾	1641.	18.	487.	18½	—	—	2843.	16½
Kaurajärvi ungefärligen													2000.	—
Kalfalmi													1700.	
Kinkalwingsladasjoki													700.	
Ahko													1500.	
Kaspienemi													1800.	
Summa	1595.	1/6	4215.	25¾	24026.	8½	29460.	20¾	27478.	2.	8360.	1½	104827.	11¾

Vid detta Kommandoet af Bolmens
dreta crive bod märkas: at det är
Lägåne Tuje, som merfattas ifrån Kom-
bolmens räkenskaper och icke det mot Sjeg-
a Sockiskiftande Tunnland ifrån ond Hard-
ti ingtagen; återsom åti mägra Kamsäl
lighetar saknas uppgift af åker ond äng
och i andra åter finnas Gerandra Sjöar
eller Kärkar anmärkte; men så är ock
Gårdt därtil, at ingen ägo bestiffenhet
gav öfver åbkillige Kamsälligheter cra
vid at tillgå, icke eller Gård i alla ägo
bestiffningar cravid Sjöar och ängs fäl
ett anmärkte; hervåre och som ikke
eller af Herrar Kandmätare ie ond
mara upptäckningar Kunnat i dessa
delar erhållas, ond i Kommandoet
get alrar ock ängar ond under Krukbe
stäg infördes, samt Sjöar Kärkar ond
ond under impediment arene, innebegrep
ne.

Kontalet på alla inom Bolmen befint
lige Torp Gård fanns icke eller Tun
nal med säkerhet bestämmas, så ang
ingtal mindre, som all anledning änd
all tvifla, det alla Torpen Elfsil ön
Chata affattade ond ingtagen, utmingsa
ne Gård man sig bekant at Tremen
Torp på Kallrändo Hollma i Lägåne ärn
elfsåkar ond innegafvarne för sägs
mark bruknade.

Mänta ond dagärnas Torp Gård
räl finnas i Bolmen Ottharandra

de Sjattis ser till antalet; men Storskiftet
Gård gjordt och god, at dessas antal ofta för
ändras, det genom åtskillinger af Bolge
städer Herrar gemanlagen för till sådant Torp
allmänt ägor och finnas till Gemmanta
anlaggande ond bestånd det genom Tor
pen uppåmende tia bebyggen, af Herrar
Bolmen, det ämne icke Gård flera ön ett
ond alen hofvet i Kilgenna utmark in
der Jakjoi byg ägor, samt i Wämma
Kattard Gjala ingen Wesjaks byg från udom
de efterlogs jord.

Sjuttjo Torp eller så kallade Kontsjuger
gjorde ingefärligen Siettis; samt Sjägare
och Soldata Torp, efter det antal Bolmen
aligger at till Kongsgöring undergålla
af flier Rigsfolk, fanns finnas Gård
Sjägare och Sjägå ser Soldata Torp.

Folkskiftet.

Enligt 1795. års Tabell- cravid Gård
mängden i denna Bodarjoki Bolm befint
sig till Fråtusende Femhundrade Sjugofem
Personer Herarof 1497. cravo Man- ond 1499.
Qvinnor.

Vid Tabellerarkets inrättning år 1749.
Gård Bolmen Gift 638. Mans- ond 790. qvinn
personer. Dessa Nummer fanns till Gård
räknad 1428. ond tillökningen följaktli
gen på dessa Gratis ser cravo 1098. Personer.
Det 1790. skall Soldatets antal i Bolmen sig

bestiget till 2490 personer, hvilket jämförd med 1790 års Dalo Kämmer Län bevisande tillökning endast af 36 lif. Orsaken till denna ringa tillväxt är utan tvifvel en igenom förnämligen sådanskt äldre anseenliga utvandringar från Dalarne, som utom stiften genom utskrifningar från stadsmilitien till Konungens indelningsverk, äfvenledes genom utflyttningar till Norrland, i en annan Dalen söka sig bättre och hemvist, hvilket tjäna bevisen derutom styrkas, att under det 180 flere blifvit franskilde än genom födelse afgången. Med sådant hänseende man icke flere än en hafver anskaffat, det hafva äldre under tiden bägge till Norrland.

Med ofvanstående folkmängdens år 1795 fanns inte Utländske personer och deras tillväxning, handlerarne, minderåriga, äldre stegen samt utan till Mantal af 1018 personer, och genomblifvere sålunda af den uppgifna summan 2508 lik den arbetande hopen 1508 personer, hvilket utgör uppå genom Mantalet ingefärligen 46 hvilket antal hjälpkrafter nogsamt, det för det de uppdlade lägenheter äro stiftade

efter hafd och icke efter Mantal, det och i anseende till Domänverkets tjänst, inom hvilken likväl alle Broobrukt och allmänbärgning jemte hudbyggnader, Reparationer, Gångvägar m. m. skola med flit och skyndsamhet förrättas.

Öfver tillgång af Tjänstefolk har det icke ännu hafd fördelar uppenbarlig, om icke fast hvarken öfver det ej tillräckligt man förfarande.

Man förledne vintan utro, det trägna och kälkjen äro häfvenddragen i deras Bärarlar och hjulbrukt dessutom ännu hvad angår hvarken som en enda, at den betingade lönen lika fullt bor utfallas, och hvad det är under tjänsten tidsbägge till ändra. En Utländskperson som icke har tillfälle at jämnt följa alla sådant bryggjon på sporren och ofta förlägen med det tryckt; men hönden som gör sjelf i arbete, drager det ätmed stora med sig, hvarvid tjänsten hjemmet, mycket lika med hönden sjelf arbeta och jämn skäl hos sig.

Allmänligen hos tjänstefolket har det i anseende till allmänna dyrheten varit drägelig, lika fullt allmänna och ansvarsliga bryggjons Utadgan.

En drägning för en Bilskutare i stadsen och Tio a Tolv Utlänningar i lön samt ansvarliga hemvägs Utader, bestämmes i en Tillägsord på Cullad Mäcka

ett par höjder af samma slag, Tjurlinnen för-
tor, Tjurs par strumpor och 1 par vantar
samt Tjurs par skor, hemförskaffades hudbon-
den utbetalade alla honom tillgängliga pen-
ningar.

En stiga återbekommer tjurs plåtar i städ-
sell, äfra 2 st plåtar i lod samt sju al.
mar seil och lika mycket grofs klägarne
lärft till klädes och tjurs invandrar ull, samt
tvänne par skor, hemarbetade av mannen
läggas av hallsjälle Jortell, hemlen förnöjs
hon dock gåro förlöfliz, om icke hon blifver vid
sin trofslagra än 1 år. Bod stigandes pen-
ningar utbetalades bod hudbonden åsterstoden
tan afräkning. En medelmåttig kornväx-
ligen havern om dagen; men om de utstäm-
da, så icke allra mellanmål den fö-
redrar. Potad mat äro de icke fördelar
åstare af, men fisk och brödkan icke min-
ga medtid umbärat. Om sommaren
nyttjar mjölet till gruttgröt, så till mat
som dricka, och du bäst äd på mjölet
till dricka, bryggas spädöl af tjurs dagens
läg mjöl, som medzt gäst hellratta
jorts sätt och läggas med gäst od hum-
la på tunna at jäsa och sprat, hvar-
efter del dricka, åfven under hela
sommaren hädra äro det bästa
Pälo matten.

Mannamåt Torpare bruka mer
sparsamt, det för det tillgång på fisk

och

ligga ämnen hårtill höga äro at tilgå,
det och, att sådant folk icke kan håll.
komligen hjälpsamhet av många tid-
tragna; hemarbetar hondes under sin
trägnaste arbetstid, så som hobärgs-
ning och slåtter hädra lägger sig arbe-
tare emot en lagom läg ut ut ut
ten för dagerna.

Mannamåt Torpare nyttjar gårs i
bolnen, det han ämnar utlägga, man
ligga tre tunnor läg om året till hel-
la han därjemte betingar sig fiskeri
Roslanda eller dylikt, som bestod sig
förutsende ongtändighetar och arbetar
derföre tjurs dagar hemarbetande
med egen hjälp.

Bod Contant betalning tänna erhå-
ngra endo dagbetalen i hållet, som
det gemenligen erlägges med öfra dalen
Rogerungen; men ner än halfan ugt
jat denna återgång till arbetsdrift
randa, hemarbetar du flere personer
tusenat som en hobärgning och
slåtter, en stallat mycket klotsäge
du, tillhundrade femtio personer odlad
åkerens tunna samlat; men detta
blir nog tjänsamt för det rätta läg
ning, hemlen bod blifver så mycket
lig att de derut åfven hon af sin
bättersamma och hela mattes förstatta
det följande dagen havern dryg tjäd

ning och till en ej ringa förlust för Dan-
brukaren, emedan ej former eller Dräng-
erhållas några arbetare.

Hanförande till det förarm och mödosamma
bruket jordmon öfver det fordras, kan
man icke med några Cultivad fälta en-
gros fastighetar genom Randbönder, ning
sådana Hemman som äro rotslagda och
löner endelta, saeridw de ägodlade ägor
Cangestlämnas tillräckelig aftäckning till
beharenas uppehälle och de årliga skedig
tenas betridande; och eridare ägodlega
uti en med så ungeren sten fäld och dräg
de storgiv mant som hud finnes, i icke
sällerhet om en längre befälningstid
ligan lämnas förlägas. Höstäten be
tas hud literal genom Randbönder, s
derat betallande och icke några al
mänd ort ersätt grund alltid följd; i
brist det unrändels på de fördilar
äldre äng ort utmark hemmanet fo
för andra af sam nu nalnd Dan äga
Remmäls rättan bestämmes erauligen
efter ifsäde, sädanda: att en lägenhet
der kunnor ifsäde delas i tränna dela
och aftäckningen beräknas till spetsbor
nit som utgöd Adertan Tunnor Gerar
höftan ifsäller hit årlig skatt.

Äro literal på ältejorden hvalja sätter
till Dia- och hangelandering, ökt äfren
rättan med dess persedlar, emedan dy
lika plantering icke intagas fördel

rgud af äldren, äfrensom i händelse erin
Hemmanet ägan Himalegård ad av-
lägd, hudbonden derut dess tillständige
andel efter ärde och aftäckning tillfaller.

Det åtom om Hemmanet ad förfelt med
ungerlunda hobord stattlägger Randbön-
den i forhållande derut till bud od-
flagt sarat till, antingen med alter ifäw
Inventario Protokud ell efter det de Con-
traherande Tunna en ett alter annat
fall öfverens komma; Beänad ot Ekord
refor till räntorna ifförsell äro
emedels så gjorde, att om den fällan
fragan erhålles.

Af Hemman som äro roterad od Ei-
delta, har Tiendeförarren ifrån Rand-
bönden fogw annan erinning, ad att
den ifyrande räntan som hudbonden
till Räntekamren ifbetalar, förenad
lat antingen till dagerenten, eller så
dan persedlar, som hon finner för sig
eraw ömbärliga, och så förarr-
Randbönden så för Regräteringen som
för all annat af hemmanet utgjor
ad och af Hemmanet intigen
bod prästeras.

Arbets betäning erhålla icke arbetarna
i Dalarna genom ingå, förmedelgen
af den orsak, att i händelse de sådant
fullgjorde skulle det blifwa en regel för
framdeles efterrättelse, hvarför
de hafte interälja det, at arbetar ud

der tillsyn, och om de unga gäng hinna med
mera än en enkelgen, tillräknat sådant bli
och ostadigheter, men icke icke drifvel-
ler flit under arbetet.

Allmänna Skyldigheter.

Att Bolaren i äldre tider bliferit Methodic
Skattlagd, ad intet att tvifvel, skjer icke
mera några jämlikhetsliga handlingar härom
ere äro i Bolaren att tillegna, saknas genom
en längre tid, fjendtlige infall, Ödes
dor och herarnas o. s. v. handlingar, för
störde; derarföre icke alles ej mera
med säkerhet kan uppgifvas efter hvilken
Method detta hänt skett.

Om icke några Methodiske Skattläggningar
skulle Bolaren öfvergått, hade icke några
förmedlingar hemarten kunnat anställas
eller erhållas; att likväl sådana blif-
vit sökte och begärade, synes genom
de Ref och Skattläggningshandlingar af
åren 1696. som å Ryttaretäkterna för
varas och enligt Jordeboken samma Dan
fälligheter äfvenledes förmedling.

Men att dessa förmedlingar icke
strackt sig vidare än till denna
Damfälligheter, ad så vidare min
dre att förmoda, som Norra Bots
Extracter N:o 26. utvisar, att kun
några Damfälligheter finnas, som
icke äro några förmedlade hem
man, hvartill kommer, att så
damfälligheter i Bolaren gifvas

som icke äro, om icke Original Skattlägg-
ningar Skatten åtminstone af Rentheka-
rien Konsistorii af Copierade.

Efter sådana Skattläggningar ad som
tiliga Kordebrefven, saknas det Skattetal,
och Räntor utraknade, som hade kom
ma att vidare Ersättas.

Badasjoki Bolaren äldre underrättelser
N:o 27. utvisar Gårdsmängan od Gerillan
professlar Hemart och att Hemman bor
utgöra efter sitt erhållna Skattetal;
men som denna uplagan det fodmän-
gan, det sådana professlar, som icke
hvarje Hemmans brukare kunde upfod-
komma, har framledes Herr Rent-
Höfdingen od Widkaren de Storge icke
allmänt uppgifvit att projectera ny
och bättre underrättelse, utan od gä-
nom öfverläggningar och öfverrenskom-
melser i Rätt bruka det specie,
att denna nya och förbättrade under-
rättelsen N:o 28. på försök till Tjo år
bada antogs och af Höglofl. Kongl. Ram
mar Collegium under den 13. December
1786. fastställdes, at efter od med
år 1787. tagas till efterrättelse. E
genom dessa Tjo år allvarligen äro
försökte, har likväl uppgifvit vadsom
Gårdsli sig tillbragt, utan tjenan
den ännu till efterlefnad.

Dessa underrättelser äro likväl ej

rid äfvi särskilda prisdelar, så jämväl som
äfvi de i grenningar efter Procureurdjä
nträlmade, utgöra lika summor, i förre
som de Räntorna efter årlig uppbörds
gång uträlmas.

Vidare utlisa dessa underredningar,
at Badsjöki Socken betalar Räntan,
allmänt efter Mantal, hemanslit och
jord efvi Storgiftes tillfälle, utan
och efter Hemman, Oxtal, Vagnar och
Korn, och hemlta dessa skiljaktige Stad
fästa icke på allmänt Hemman, ut
i lika förhållande mid Mantalen.

Alla dessa Räntor som i underredning
gen upptagne äro indrefne på sådt Ex
trabolag Extraelot N:o 26. utlisar; men
Kronan äro dessutom förbehållen, och
ingåres af Krono Bogdarne vanligen
af Hemman, för Hjälpe eneden Kräfti
lingar och Mottlhjälpen sju skillingar
2½ rk. för hemlta utskylder Bakarikäf
hållen äro befriade. Efter Mant
talen betalat utan undantag 100
Kopp Grenningar å Drucke 16 skillingar
eller Jäcksten med Skatte och Krono,
hemlta under denna Titel utbetalas
Fretti trå skillingar.

Nordebolen Extraelot utvisar ock en
Högre Skattetal och i grund deraf ut
räknade Räntor emedan utlägen
Förmedlingarne i denna Bolag; derut

Hos äfven hände at några Skattetal blef
vit indfatte och andra deremot förhöjde,
eller och alla förmedlade eller endast Man
talet förmedlat; äfvenson det utvi
sar at endast Källoskillnad uppstått Rätt
hållt i denna Socken och Provincer af
skattlade, men alla andra lägenhetsver
Methodice skattlagde, och med sina Dagliga
Räns och röd ifrån Hemmanen fälgde
hemlta sedermera vid fullkomlige Bestäm
det genom de mangue ägo tvister, som
Compromiss Rätten inom Vestfinnbo städer
afgjorde, och med ingalen Costnad och tid
förlust ifrån Nordägarnes Bläfvit utförde,
äfven den tillförende mycken sedermera
om oftast icke gegnad Nordägarnes, ut
tan blifvit för öfverflödes jord förklarad.

Alldenstund, uti Tjonde Räkenskaps Bok
joki Socken N:o 29. utlisar hvad uppbörden
en Socken ut till Tjonde auflagan och
hvart den skall utbetalas.

Ramnen Räkenskaps Motin ingår det
dock Sjunde Tjonde som borde oförmed
lad från förmedlade Hemman utgå;
men emedan Tjonden icke grundar
sig på Skattetal, som endast förmedlas
utan på utsäde och Sjunde Tjonden dis
ätom ad en tredjedel af Kronans Tjon
den hvarföre den ock kallas Jerdial, så
ad ofelbart, at hela Tjonden oförmed
lad från förmedlade Hemman
utgår.

denna Ränta och för Dingsten Skattedragarne
blant de serarste och ungste tjenande. Dem
och förenad med slägtnings skyldighet, ihjed
ilke gå största hemmanet alt kyft, och de
som erarra och, som ett hemmanet tjen,
de Rogen erarra delta till Prosten, Skrifter
och Tindelingshjelpere, hvilke ock de ilke
så ung höge pred för Kaplen, ägen rättighet
at fordra utförsel, hvarföre och hvedra Con-
lant betalning utfaller; men Krono Tiende
och Järnti ilke, at den ilke ägen ungot
äqvivalent, utan skall af Skattedragaren
underändigt in natura leftererad i Maga-
zinet, hvarföre i hvedrafa ungen för
hvarjehanda mulcan Commando ungtum-
digheter skulle tryta i denna skyldighet
leftererar Krono Bogden Commendanten,
och läter fördenerom utexequera ilke al-
ennast Commendanten utan ock
skjuts för den fram dem ort Jarifrån han
ingifvere den erarra förd till Magazinet,
och särskilt skjuts ock dagtraktamente fram
och tillbaka för den som hans tillsyn att
Säfvorna blifva till Magazinet leftererade.
Vidarjoki Socken och Rotsrad under Kraste-
hus Läns Infanterie och för detta Nylands
och Tavastehus Läns Dragone Regimente,
hvilket fastställande den enfaldige
Konungens nådiga Stadfästelse af den
25. Maji 1791. ingått Contracten med de Stä-
stande, förevandlades till Vägarne, hvar-
af en Detaillen och Tavastehus Infanterie
Regemente underlagd.

Utdraget af Rotsrings ordnandet 1730. och
fullter i Vadajoki 26. Gata Rotor af hvilken 6.
tillhöd Kahmois Lagall hemmanen förutom Tor-
bots Utrakter ingtager Tres Skyttehåll, nem-
ligen Wesjaki till Bäteri och till Skatte
i Ipola till och Hälft Skatte och ett och
Hälft Krono i Jokois tränum Skatte Bäu-
teriet i Nyställe, Hentola, Wirnola och Kallo-
salmi utan Tre enfalda till Skatte, der
Krono Skyttehåll och besinnes hård förutan
tränum Bäteriet i Bolnum socken Tapi-
lainen Hofställen vid öfver Hollola Compagnie
Dragoner och mera Chefs Hofstället för
Fänjunkarne Detaillen och Bolnums Capellans
Hofs bägge i Mäkäpäki by i Salingen. Dessa
hemman äro endast tränum Alko och Kasi-
jemi uti denna Bolnu Casinsalingen.

Det omförmälda utdraget af Rotsrings
ordnandet återfinnes emot hvilket tränum
och roterad by 7 Kordelacs mantal ihjed
ett pola-mantal, mer och mindre efter
tillgång på lämpliga hemman, som
kunnat sammanslås till en Rote, men
det torde icke anses för öfverflödigt
at dämma Rotorna hvilkes vid Punct-
de Contractenes ingående år 1696. emot
de vid ordnande, för at närmast i hvad
den olika hyse Rotehållarenes nå för
vid dämmas emot de framsaranes tider.

Konge Majts allernådigste Reglemente och
förordning angående de enfaldige Punctehåll-
et i Nyland och Tavastehus Läns af den
14 December 1696. förmår uti 7. paragrafen

at en ogeruisad soldat bod på i Wädsel och
dalar och i lägga demte dalar Rotemästare;
men Cunde Rotan icke efterse några lodsi-
ersar, utan sådan som ibland stora
begifvit sig ut Länet, efter de skjutna
de förfallna till Rigs tjänst, enligt 4. pun-
ten, ihåg hvarandra stadsfall eller bego-
ende punkten stadgar at Rotan, som
bygga soldaten Torp, bestående af en Stu-
ga, lio alnar i fyrkant, en tröd Ste-
alnar dit samt ett litet Moder- och Hö-
hus samt under Torpet ingrafva ot det
tillägga åker af half Tunnland årligt
utsade, en kägelbägge samt ängt till Ko
hast på i afbytning, eller i annor hän-
seende hvarbergen honom med hidnande
Rost eller sådan som hvar hvarannan tröna
den sig visst förnöjer, eller ot utbetal-
lan för Tunnan Rota Spannemål eller
dyft ärnerdo Tolf dalar Rotemästaren och vid
Michaelis tid Tre dalar Rotemästaren hös
då 10te punkten vidare stadgar, at sedan
Torpet i ansende till abyggnad, åker
och äng blifvit för skriftet hös
tagit och fördigt, enare Rotemästaren, för
ut hos Rota spannemålen eller dyft
de Tolf dalar samt hös dyftan Tre dalar
Rotemästaren och Torpets skötsel, hös samt
byggnad, för hvilket ändamål hållande
soldaten ålägo at anföra, ämbete till
byggnaden, at skottsa ot vård omtänk

blefvo undröll; det ägo hös at Rotan skulle
upföras.

Uti 12. punkten stadgas at Rotan skall be-
stå som dyftan 16. örn Rotemästaren i dritt gemein-
gut till Rost vid regements möten och Gene-
ral Monstringar som vid samma tillfälle
skola förrättas, men som soldaten skall
bestå sig mer än en gång till sommaren
den, skall Rotan framskjutsa soldaten med
hans tillbehör till möten, det at Ro-
tan hävnad ej öfver höfvan besvärad.

Uti 13. punkten ålägger sig Rotan at sköt
beklädn och beväpna soldaten, men stiga
klädn, bestående af en Wallmans Rock,
ett par tröjor, ett par ull strumpor och en
Skjorta, skulle soldaten af Rotan ålägs
den, men soldaten skulle arbeta hos Ro-
tan, hvilket skjutsande sedermera sin
ner sålunda ändrad, at blåa klädnen
soldaten åtnjuta det arbete hos sitt hus-
rum honom tillfallen.

Till under lydna Rosenåringen, hans Kong
majt general genom Nådig Skrifvelse lio
gnar Öfverstan Wladell af den 16 December
1696. tillåtit hemfalls grimmant Länsbod till
soldaterna årliga uflåning vid dittan
Regmente.

Vidare ena och första Roteringsstyd
gheten, men som ingen vid ena eller lio
Rigstjänst förfallen skriftes ingen lod
drifvare gifvas, så vid det Rotan ut
vilkorliga skyldighet, om den vill skjutsa

till Krigshjelp af anskaffa manskapet och de annan som därtill äro tjenliga och hafva den längd som dörfattningarne föreskrifva, berättigade dragoner af Carlingar sig de fördelaktigste villkor och förmåner af sådan grund och anledning finner sig Rotan nu tvungen att betala för 2 Ryttare Riksdaler i Drabanter och Tio a Tjugo Riksdaler i lägre och ej gjorde Soldaten för Torp i det stånd den bor erom, och Rotan fälldes bordt blifva fri för Rotetjenstemän, utöfver Runtlan sig sjelfva med dessa villkor ej kan nöjas Rotan dock gånga till Ex. och enskaffarna utgifva.

Vid anlagning och dagsfrån, och förbehållo äfven af Soldaten undfå En tunna Brännvin och Jmälgs kyrvåri tillsammans utjoln lo fa af en slägs Mundering.

Det Rotelösten bordt ej af Rotorna vara fri sedan Casserolanse gurom blifvit ingången med Kronan och betalat ut liggen med Tre Riksdaler 16 ö.; men som Rotan äligger Rekrytering, utöfver den sa gruen finnes med Soldaten, som ej gärna förbuden vid straff afsergjelse att fordra något af Rotan, likväl ej bäd ofta vändaligare till ingångta vid nöten, ino förut en ganska vanligt.

Hvartfall permissarne som blifvit lämnade till Soldaterne för att Cattu Rotorna Rekryterings besvär ej kan

Bördrar, för att Cattu Rotorna Rekryterings besvär som Rotorna ej kan ej gifva sina Soldater för att ingifva i Kronans tjenst, på det Kronans tjenstlig Mundering icke skulle förrundas förstilas eller nu gon lid emedan alla Dragoner bekladning, Hemmamot Soldaterna befriade från alt Kronotjelo. Men som Konungen allernådigst tillåtit ingifvare denna dörfattning att Cattu Contracten ej kommer i dessa delar till efterlefnad, nu nödvändiga ändrade hänsyn nödigt.

En underhåll för Karl och Hästar nu nöten, som Konungen ingått Casserolanse med Rustmästaren, så at de dröfvad utgifva ut betala för hemsjö Rustmästa Alta Rikdaler 34 ö 3 ö. Härutöfver inräkt inbegripen Hästar och Medicamenter permissarne för Karl och Hästar, och Hästar blifvit upbärna ej kan afsende om mötd hållas eller icke.

På eridra tvenne Rustmästa och 2:ne Rotor bord ändgjorde en Reserv, så remedan i Dalarna finnas Sjuga Sex Hela Rotor, undergällas hård Tretton Hjelpa Reserver; men ej hvem Tolf Rustmästa besinnas i Dalarna likväl Hemtola Rustmästa, öfver Hollola Hägarna Compagnie, och de lager fälldes de till Hälften i Costnad för Reserv. De öfriga Ellofva Rustmästarna äro under Hollola eller Second Majorens Compagnie underlagde, hvarmot händer at Ryttare Rustmästa 16:e A. en Tjuffar Reserv tillsammans med Dragoner Rustmästa i Dampis Dalen af ej gifvanande Compagnie. Ej Dalarna undergällas fälldes Dem Hela Reserver och Tera Rustmästa de lager ej i Costnaden för en Tjuffande af Reserv

utom Doctorn.

Af Roman för Observen Trettio trå skillingar i Bladsal och i års lön Trå Rixdaler 32 ß. af Ko-
tan årligen En Tunna Spannmål ut Ekedagsgöd, hemlat sädesmen han uttager i Gemeningen
så vida han ingen Vogtag undergaller, och nöd-
för samerat af Rotan i Bladsal minst En Rix-
daler och en fullständig Beklädning.

Det öfrige anmärkes, att Gregorne, som äro
på Demtio år, i stöd af Konges utgifne Bladjen Blad.
fastesse öfverse Contracter med Skiftehållarnen af
den 26. Oktober 1791. till Jägare förordnade, gran-
ford Skiftehållen äro frikallade för Höst och
Dräg Skiftning, dock ej för Höglens undergälle
vid Mölen, hvarmot utaf den bud belalet
Dg tunnor spannmål årligen, likmäl skis
för denna Pocket Skiftehåll i Dreatton år med
fyra tunnor, samvida alla andra Gästar vid
förordningen, at till Konges Artillerie afle-
verera.

Slutligen erinras, att förmedlade Gem-
man delagen i detta upräknade Skyldigheter
och omkostnader efter oförmedlade mantal.

Torpare, utgå utan afsende på stöd
er eller undan, förmedlade eller oförmedlade
Gemman lika af Gårdbonden och Bärdinnan,
äfvensom Mantals penningarna.

Om Torpare och Arrendet äga hof och hard det
vid varm tjäl blifva en beständig vantal,
gar sig hvar och en bekant, det icke gör den
efter förmedlade mantal hård så väl som
öfrige alt i Riket.

Skyldigheten grundar sig på en fod dalen
med Dörsamlingen angående Förening.

Denna Förening dat. den 14. Februari 1729. och af
Konungen fastställd den 26. Martii 1734. tillägger
Pastor utan Kapell Spannmål af Herarje Ore la ud,
samt till Kapellan af stöd Gemman Tenton,
och af undan Tio a Sex Kapor; af Skiftehållen
utan En Tunna till Pastor och Tenton Kapor
till Kapellan, utan afsende om Gemmanen
äro förmedlade eller icke, hvarföre förmed-
ling vid Skiftehållarnes ingående icke
kommer Gemmanen i minsta mattto till gods.

Det utom skall Skiftarne tillsamt utaf en
gördes och afskaffning som Gemmanen frambring
efter godtycke och efter det var Herrar
crälsjunar äröraktiga, hvilken blifver den o-
sucrafte inkomst, Skiftarne Tunna qvarläm
och tillika cränkar misförstånd och osämjan dä
förening ej utfall vagot vist af Herarje, n-
hvad ringa det det er. Vissa, Tvärados-
Kyrklagning, Dockenbud, Tiskäng och jordskiftes
ning belalas särskilt och inbegripas under
Pastorslönne, äfvensom Skiftepenningarna. Vi-
dare för Pastoren att dagverken af Herarje
Gemman äbor, Torpare och Backsitsare; men
Kapellanen endast af de tränna sistnämnde
de. Det Vård eller Vårdinna för Pastoren
en Ko i Dicktol, i Gårdsfe en utaf det af Tor-
på Gemman det öfrige Dg, annat en
dast Dyton Skillingar.

Badsjöke Kyrka har egen annan inkomst
änd Gäst, Blad och Vårdlärdes penningar samt

Herrn Sven Kyrkan Kan tillhalla i Köpen för
lösa lägen och oliga Dängelag, ej mäll pen-
ningar betalas icke heller inga lik begrafvas
under Kyrkan.

Klockare och Kyrkoränttare så af Herrarna
Hel eller Halft Hemman En Lagen af Herrarna
Bättesling, som vid Hemmanen Cultiverad och
spottar af Brin och Klöd Köld och Hemmanen
efter godhets samt råd och änna, som icke an-
nat kan än blifva höjt obehöljt, så för-
bättrare, merändes har för sådana lie-
gänger all gård Diserelionen.

Den anflagen Winsäden id vid mera oli-
rätelig heden Rolt Klammen blifvit tillåtd
Herrarna Hemmen Communicant för all hella brisen
betalar vid de manliga Lädförhörnata rind
stycken.

Förutan denna Kyrkant skal, ibläkatas för
Justitiärs administration, domare och Regiments
penningar, till Regimentets Kassa och till hå
rudt höstdinga Tingsgäldning Tera Kassor
Tingshäd Hjrd Ta Kassa och till Krona Köttja
ning för sängföring Ta Kassa Opmunnat.

Thurå Dandträgarna till ordinarie Hållande
vid mera ära dels på Hemmanen, lönar
literal Prosoppe, om ej till annat, åtminstone
till Härads Foge betäning med en Kassa. Dess
Kassor äfvan dels efter Hemman, dels efter
mantal äfvensom Tarastehar Stadsbro Kassa,
Heller äfven vid mera overcorlige af
Hemmanen skall betalas sedan Dandtfoste
ge Residence till dem Stad Elfvid flyttades

öfver de en Hemmanen indrets Dandträgar-
ne, arfvallat årligen till Dyner eller be-
fightningar, den delägarenas bör beristad
för all blifva underrättade, hvad till
trägarnes förbättrande förslår. Vid Bö-
ningen, äfvensom vid Körsel och Brun-
nens behörige underhållande, höstid en
tvång och reservsam uppmärksamhet, so
för den folkhattiga Dandtbrukaren oftast
blifver mer änd tryckande.

Hälsohjälper besörjes vid den Höstjäfver-
ner, tre Sovere om året och tredjage i
Herarna tour; men förutan hänvisat
Kronder, finnas inga Fäste Hemman,
efter ingen Ordinarie Fäst pastor Kollan
med Krono Fästen besörjas Dolkan i
fredlig lid icke oftare, än då en ägan
ribitt Commendering utgår, eller Dolkan
en stolen fortskaffat till enöfverns. Under
sitten Tiget ernar allmogen icke tränas
mer än för Krono Fäsning; Dess
emellan på Tåg a Section vid afstånd
framskjutsades nedast 2. a 3. mil, för
Herrar och Fäbbemningarna än mera fal,
mer.

Till Kyrko och Skjutgärds Byggnader äro
Dolkan förbunden, Dalarna vid sina
sitteämnade Kyrkjar ändamålen.

Crofbodn har Dolkan gemensamt med öfri-
ga Roterna vid Jämsjö Compagnie, Gran-
lit den generiel Gård, upbygd vid Dolkan

kyckan och besinnade äfwen brukbart stånd.

Med öfrigt äfwen allmogen at bierjta höglärdningar, mantals skrifningar, klawningar, skeftnöter, skeftomsatningar, kots tiguider m. m. hemmaf följerad, och tänka om tiondes utförsel och egen skadeersättning mellan anhållande och gårds uppbördsmän emellan anhållande för tronofrälsedrens förrättad, förlägen wintertiden för kronan i synnerhet med lång resa till utskiftningsorterna om skogsmarken förekommer så at han twingad medhinna en de ömmbärligaste torpen för hemmanets egen behof.

Tanferade till så stoftig mark som den nu dotterns timmermans bebrukar, förnöjs om sonderbrister oftast hans åtterredskap, skorren och hans hjäl förloras, gröfwar och skarow förderfwas om tarfwa årligt omlagning, gerillet göd, at de hofft angelägen hafwa behof af wärken. Så som dessa professorer äro om egen brist, emedan de låta lika fuller gantska crut lowad sägen tiuo de upsnidna ett tjäfwe gång, ej tingen lär de grösta redskap, som gård storar eller om de senaste arbeten de kunna åstadkomma, fordra de lika fuller tjo kappor klag, hemsjuata den som later snida, kämmar behöfwer under arbetet, malen, snidja rät och en kärl som rod-

skalgen samt för skuggan. Om äpplen förfärdigas, skall behöfwa skjutow plägas med öl och brännewin, ty allmänheten hafwa den fördom, att om icke dessa medel icke plägas, blir bättre icke god och fast.

Thorsdagsmiddagen äro mycket behöfwa igbörd dag, om han åtom den omnämnde Sparemålen hänliker hjäl fick ock i kaffe, en kaffe, en halm m. m. hemmanet han ock på en wäd dagel fick blir undfängnad.

Den stanhöftiga sort som denna dotter innegar förtager åfwen all hopp, at en framdeles äro härlig inwånare hager lite mäbla, hemsford ock om tröjkagen skall som tarfwelig fåda om dommarn på en wäda skogen, wallgjon blifwer för fordbrukarens ovanjenjen nödigt om icke att förfaren höfkagen ofwan wildjuren ofwerwäxtande, åtminstone att så cupitet möjligt äro beskjuta den hem, hjärd denna åtgärd ofta misslyckas, så att wägen det af drifter blir icke at dranjt öfwer en natt, utan gemeinlig flere nätter i skogen och under stundom medlet förkommer.

Dådant wallgjon lönar icke dessmindre i stora hanfällighet och wallgången äro alltid gemensam, sälundra: at för en injöllande koo betalas tre kappor klag, för tre ingnöd en kappa, gall kor och tjurar gå fritt, men för-

Skular betalas som för ängnöt. Uppgälet besörjes på det sättet, att Wattsjouet förrä ett dygn för en injolerte, äfvensom för tränan ängnöt, tränan Gall Torr, och tränan Skular och ersatan Dommarna lagen, att taxen med uppgälet hemmet ow gå, begynnas ing torr. Wallgången börjar gemenligen först då betet är ätet, och lunden tillräckt, och fortfar till Michaeli, hvarföre Roskagens ersättning tillförd ägaren den förargte tiden om sådan, då Roskagen är serg och rofen, samt om höstens då betet är nära bägt afgnagit och äfvenledes af Wattsjöet ersättjeste Wattsjouets undergället samt ersätt med Renöd och injolet ersättning, som fallan till under tiden fallen räntor till för Ståndet at undfäng.

Om ängen med, mingt sig sjelf, men en vidskepelig tanke, at förtala en sådan ersättning, hvarifrån injolet ellen Renöd fås, ifrån ellen Roskagens fördrifning och odjurens tillgrepp undgås, har gjort denna federan allmän.

Vid instalta lägenheter och Torp gör det inom ordentligt med Wattsjöet och deras afloning. Det är sådant hårdt anlägen mindre ägo ellen äldre gemenskapsare, som skola ingå sig i kanske redan illar. lå tränad, börja wallgången ow vårens så snart mycket betacifar sig, och

fortfarer så länge marken är bar. De ägo ta föda härunder och ägbärd i lod från hast till hel tunna Rag ett yttre driftens storlek, som lämnas under dessa ersätta

Getter gå crät med Roskapsdriften i betet, men äga ingen tillsyn af Wattsjouet. Därom äga särskild hjerde som under wallgången ägaren föda och lösa men en Rugen Rag för trenne hårs.

Skräddare och Skomakare äro ock nödige för Torpbonarren, hvilka arbetslöned för hans åtlomst till genningen i anseende till ortens aflägsenhet ifrån affattningsorten, ock med Dagmans lijnderas. Det som Ståndet en ingtet bröta läsfiser gäster i stället för flor, och Skräddaren ifrån tillfälle oftare än då, antingen Klädes eller Wattmans Klädning förfärdigat, blir denne ätjäst på ärt ovänd nog drägelig, men den Ståndet dessmot som ifrån äger egna barn till Ford bruket utan nödgat driftens sitt arbete med hjonsfolk och fälder för erfällnad ej mindre dessa inderhåll av Klädnad, afläning och Krono utgifter, befinner sig ock i en tvetydig belägenhet i anseende till sin åtlomst, fattigdom och ovanmakt, vill beständigt följa honom på hälarna, fördärfvet då han en ej Storskiftes förlorar sina Torp, hvilka ofvan likväl, för mån han ock af den dock literal ind af

genom betydelsen sadnat.

Dessom tillfällen utgifter wanärt hud-
gemål skulegen, de lägsenna at dessa
ovetskunder, som Klostrets medföra, de är-
genast ocqueire och forsätter skälderen, gem-
mant åbor i storsta hast uti yttersta läger-
ett ost standom gemåt sälja sonom fraw
fordbrutet innan klostret skulat.

Den strängst hemmaredan uthyrder ud
sätt förorsakar ick allen del minsta i fö-
ranlyd för den arbetande folken. det åd-
beta at skänkien ick fuw öfverstiga
tomkandredo skiftalen i härarad åtligan; ic-
ke allen innu lå öfrem tremn åw, ost ä-
skarenhetens betydelse lidrat, at flere mist
crägt åw sälja eu herarenman, hemerfö-
ra det åd klart, at om wägon end sadan
lid blir rest skyldige fuw han ick lid at
rega sij, utan mästa omstund at stelan-
de undemandis gu under.

Hushålls grenar.

Torfbrutet har en mid ost åd ä nuw bolum
egentligen ändrings gång.

Härmid har fredsjunde förnamligast
hyttesatt incrementum indel det
klef förbudis, du kärr ägodlingar end to-
gos end den drifs, att ick wägen sada-
an end enom fremst, som fortsenw eu-
gom handlägning om ick eu langra ä-
stand fraw skogbygarna, hemmerid sadet
fod dessa aflagsnw belägenhet ost brist
eu aflock fordras mera arbete ost kost-

nad, ad crimning i en fraindel crom att
förrätta.

Ast de skilagat eridfogade ägobytesinnan
infantat, att ätar jordmunen i dolum
ad lämpligast till hamplantering, hemer fö-
ra den ost till stor del ost fu eqital spillning
förrådet medgifwer, härtill anwände.

Ätar skottsen har ick annat kunnat ad
crara i crangafet, fu lingo ätarn crarid i
trysfta ost det hafd berodde afen torf
ost olämnig grannat ätgärd, som tillfäl-
lad hindre i crägen fod den torfen.

Didan klostrets hemma fullandat ad
förmoda, det ätarbrutet crimmer att ägtad
förtofrow, ätemingtonw kan ick denna
grannen hindra den trefsammat förstad.

De mängen gjorw som enom bortanegrand,
for finnat, lämnw end anledning till fyra,
hemtat ost ickat, men fullaw ägfyller de
fodbehofet. Den enarew under lididen
fängat i bägäne ost mägrw andra trägt
end byggjor, tjärdar ost wäd, ebbor ost
wärtor; men i skogjake ost lummene gjorw
fängat äfenw god förragew. end wäd
fängat märiendet endast mäster i sägä-
ne, skogjake ost lummene gjorw ow fyrtew
under det den lakw. Dicw som fanaw
tid äfenwlaker, fängnet förnamligast
end skäd.

Med dijtbrugdet, förfardigandet fyrtes
futtet i anledning härof allenogen en
betydelig del af diaten, hemmerid bor

anmärkas, at Kolen till storra vel-bygget af träet, i stora Kilar, till Gerillar endast gamla ej användes.

Kolen förfärdigas i Kolmen till ägel-bo-hof. Första bygget utan kol av barn följ-aktligen icke begel, men kala eftersom bjögning, hvarvid äfven de enskilta ej fallas undsligen olycks händelser.

Ett av många exempel som inom skog-handlingsverkets äro ett mycket verk-hvarige-bef. Ägenskapsmärken anlagda, men en stattlagad hjul gerare och en hög-hofs-bäg med träna blad äro upförda en Kyttälle datarierna ägor, samt en hög-hofs bäg i Kasinjemi och en gammalt hjulgerare, hvarjemte år 1798. ovan-vårnen af Kronans Intendenter att trä-ramiga begärand i Arakoski skogs-ting 633 dr. bägstock, finl. vid fastmätande bäg-gningen; men tillförsel har icke skett ovan-under härtill erfordrad obetydlig. Om-kring härtill torde vara, det at dock det ej undhinnas för andra Kostar, fram-slagen bägstock, det är de medelbarna, en vid en sida förhugg.

Om utförsel af bräder kan man än-nu icke säga med säkerhet stå, ef-ter icke bräder än vid sågarna utskula; dock hålla man dämm förena-de, hvarvid bolmen bornu utkinstorna, i början icke lära tala former sig till

dessa

dessa handtering, at utsolen dolk som ny-dan förut begynnat sig af denna ny-ring, kunna icke vara ett fraustlägen hari-fran bräder hvarvid affärdet icke ä-ä längre hariskan till affärdning ä-ä-ta, än fran Borrskoski bäg i Dan-gis bolm det tillsyn af bräd-slägarna vid stora och tillgängangen bräder.

Ingen annan exploaterande har bolmen, utom till dessa anlaggande ovan nämnda i Borr-skoski och Kaukela skogsdar tillsälle. Till ä-ä-ventyrs hafva de anser de kostnader och omgängar, at förskaffa sig tillstånd och privilegier, som för sådana ändamål fo-dras, såsom emellan ägnämnda.

Dalgatter dator inrättning och dalgat-ter sjutning projekterades ett av vid-Winter Tingen år 1799. men allmogen undanbad sig detta besvär, särdeles som de redan år 1664. löst sig fri de vi-fran i det de åtagit sig en Skänta, Dalgatter hjeg kallad, som äfven ä-ä på Tomer indet hvarvid ingen ränt-ning kan blifva tillåtelig.

Allmogen ä-ä detta icke fallen för bi-nämnigar och penningar förhinder, icke eller ä-ä den bofd för ätervandringar. till andra Orter på längre eller kor-ta tid, för at med ersta arbeten för-tjena sig något, skjer derföre endast i yttersta nödfall från sin hemort

krogarna förhyrde ofta at underhålla
de herrar och ro för tillfälle skrämerier.
Skrämerier bestodo i en viss
sort af hafra mjöl och ringa tillsats
af blåg och malt mjöl och likväl till hem
ma godhet och närmast lika om icke
dessutom hemma afskaffning, som af
blåg mjöl allena, ihågkommo allmän
hållande vinter tider, jemte kadi
gårds stollsen och mycken spänad,
samt af eräfter, ty och stiftade nödiga
jägtkläder för samtliga hushållet.
Om bonnarna delagade i sitt and, gjor
de, skord och höslag. Dialandradrens
ning ägde i synnerhet dessa ensfälda
älggande.
Höstkapt stollsen äro dälig, läser icke
allen kunna driftas till mycken höst, det
för det mycken betal skoskapen i en
franskostrig skogbruns ägar, det dessutom
gjort nyttor lifsmedel uppgälla, det för
klädigen ängar och ystad höbol, hem
för och hom skoskapen fallan fänsen
de hö om vinterna utan utfordrat
med längsalen och höpning, tillsmed
af hustad skäd som allmänna gäm
stor mid ägnar; det blir oftast bist
återn på halm, hemmaf hander, att
skoskapen blir så ofrom, at den ofta
störtar af ej gräsel och mermadsicka

den regn sig, för att längst ingå bom
marens.
Om i framtiden den ägtskaf mycken
richtig jämn malm i dolcan, hemstäl
ad anledning af förmodan hyttes skräck
hantering hädelifvern förmodelig.
Utförsel till Ryssl skäderna ärom crä
ser för det Järnets hyttor, men till stor ego
tenhet torde det icke allt bekänsat, ty
alla dolcnar som äro belägna invid Bäja
nes strandes skäran hade fått afgämta
sina behof i synnerhet om jämnet kände
hade säljas för lindrigare pris än invid
stränden i skärgården, hvilket utan tvif
vel borde intröffa efter som de för arbe
tarens mull i landet till lättare ord
lindrigare pris kunde erhållas, åfven
som denna det aldrig borde tagas, hägt
tverärnarna ovtring Bäjane kunde ard
ringa under längs efter skjön, för
skräck hämmad, i händelse hänsyn
ej förmodan i dolcan tillräckelig
tillgång skäller hafvas.
Af Ejarn tillverkning borde dolcan
jemväl draga mycken förmån, ty sko
gen består mäst af tall och björk, som
af lägredar oftast blifvit öfverhamn,
och dessutom äger öfver flödiga ämnen
af skubbar, rötter och stubbar, hvil
ka dylik tillverkning, men som icke
den ung uppfattningt orsaken af-

lagsen och tillrättningarna allt berömde den
ena eller den andra, så som egnad inträdande, lagt
kanske förfärdigande, Herrarnes Riksdagsmän
ens äro aldeles orena, blabbar och
gräsning, dessa sammanslagande och sön
dersnuggning m. m. caused arbetet blifwe
dyrare, än det skulle betalas kj.

Det berömda Stolpskepp, kanner ingen i Bot
ten, men en erforderlig förnyelse och
underwisning, hur denna eller tillwä
ckt, och hemad afgång den kunde erinna
borde dock med tiden crucka hög hos alle
mogen för detta galet af hvilket så wida
tillräcklig tillgång på löftesträ ej
wet, utan eingt od förnan kunde dra
gas.

Det är ofrigt förfarande Finnarna wi wäl
lofwe derutöfwer, at de ej ej hinna tillwä
la göromål längre efter deras älder
och krafter; men ännu klåta derenot
aldeles at upodla deras förstånd och
efterlatta, så som sådant, hemskt de
fresser icke ägt någon handledning. Det
ledde tillfället gossen om Bommaren att
sladda och hurfwa sant flega hvilking
kinda kåserar på åtrow och plåtar
ej med mera dylict. Om wiatten
eller öfwer hans at rifwa gästow, tere
na bägt till redjärdar och mot, stöla
gästar, följa fadrens tio stogs sant hem

kom dagtet på fadrens gårdsplan hugg och pälsfod
m. m. kliken ej rätt tillåtits. Men se
dan äro äfwen all slöjd, hemtid hos en
wodren kan handledas.

Almogens Dyne, Seder och Dofnadsfatt.

Mycken man ad hit sin trogs fällning i all
mänhet mera hög och stadig, samt stark om
mod, ned klen och seindj, jemnäl, tåra klen
arbetsam och idog samt fattar högt kärle
mot gemen ärlighet och eftersyn.

Dessa ej ärdiläst ej fastrad sjelfmant all ut
gen igenom all förmåga till prösning af
sina förslagande, hemarfwed den ofrånd
det höjstes intagen af gamla fördomar och
dorfärdes bruk, hvilken sparsjon kun
den läranas.

Ehuru ej skäppesen i betjäldjenen ofta
gil äro de literat icke aldeles ålrotade,
så at mycken äger i bland sig ännu
så kallade Gjäsjäl, hvi genom de lägre
klasserne i synnerhet så hos manni
skjor som tjänsta samt andra enkelt
och hotande tillfälligheter, dock äro dyla
icke mera så allmänna, icke alder så
dant de uppenbarligen ökas mera
i största hemlighet.

Ecclesia Historien hörer man den
mycken gång ännu omtala, men
dyltan hörs i mera det inlopt som
fordom. Det enda höjeligen allmänna
att Religionens Helgade sanningar
i samma mon hos den Sällen fan

insteg som ovanstående förskrifvits. – Christeskolan
det hemmet fick detta egentligen ära, han åtnjöt
hofvet all nåda, skarf all ynnest detta ändamål
fod all drifvanom barnen till dygdiga och fläc-
dliga undersåtar, men äglighingar han lärg-
samt och innan den hos allmogen hemmet ikbrot
sig mycket åtnjöt Moraliska grundsatser hos
den bellagligen fattade

Det äro Fredenborrna observationer för dygdenskap,
fördelar sedan sistna Lifet det de under sina skjut
fördar sådta hemmet fördrifvas tiden, men som de
ikke kunna säjas genom fyllari förspillas ti-
den sina arbeten borde de ej förspillas mann
af lederlighet.

Gästabud ersatta Kvinnorna ikke af flera, och
brödlog, Kaffe och Kryssningar. Det det
undfangnas av gästarna hos förnöjen med
Öl, Kold fisk och ärtsoppa men på matten
gaferas ikke fördelar affattade ölan hisserad
fatan ölgod öfl och brännvin hemmet det bor
finnas till öfverflöd. Annars lefvern alla
mogen tarfvenligt, av skiverälling med rostror
ull och mjölgröd, och det vanliga morgon ed-
aflan fodra det endast till middagen bröd med
salt fisk, eller i brist derav, fuad stöd salt
hemmanti brödet dyrt. Hödrofvor och Kål
brukas till ombyte, och såsom höglids anrätt-
ningar, ärtor och Kvinor. Dedan mjölke bor
jas all fös blandas mannadels allan an-
rättningar dermed, och ölgod äfvern smart

fogt den ändafte fofvetill, det durgå det tillgångs
Den Domnmarna Kolas hafva Korkus ock fedan malas,
hvarefter detta blyt i mjölke rörit med lilet
lifsalt fatt och fod Kvinnorna en lackanhet som
kallas Talkuna.

Den som han Christefolket, med kringen all hällna
ålminstone standigt fisk och bröd, om han ock nöjer
sig fisk med de forad omnämnde anrättnin-
gar: derav manliga dygd och hud forut bestraf-
ras.

Domligen anotlagna genom Kommenande ock äro
fryttliga; men andra dremot äro bättre ock
kräva lidrom och ej gemenlig, at fod resande
herberga eller annan nödig bequämlighet
af magen bliferil erhad.

Ogifftledagarnas firande han kimmaligen ig-
fod ock användas till arbete; men 3:de ock
4:de dagarna i Julet, Pingst hallas i sin
mycket stora helgd hvarunder allmogen fyllo
fattar sig med Kvinfolk anotlagande ock gifva-
de, äfvensom dansande och drickande egenta-
ligen hörad till Julelidrn.

Kvinnan fyllt med egen barn ängsligen med Ko-
len ock lägger sig vid det undergång om Dom-
marna, samt arbetar omfbrukt hela dagen, och
dansande middagstiden, då han efter slutad
måltid lagar sig en liten hvila, om vädder-
leken och fogtig ock ikke brandstar på; men med
Christefolket för han ikke följa dessa ordinarie
ålan fogar sig efter den, om han åtminstone
vård dargå vill undgå all bläfvan ensam.

om Vintren och Höst-gjället för Vinden la-
ga lid at upstå.

Enfälda folk till erforderligt undervisning
icke, utan rätlar Vanda sig efter allmänt
bekanta och erfarenhet; derföre det tjäna
rna öfverflödigt den hän anbefallna.

Neen tunga flickel, samt i synnerhet ny och un-
dan gömd ingetet affsende; allmogen hål
ler för at timmer och gårdsfe bör fäl-
las i Tredje Generationen och till torr ägn
med Huggrot björk i ny och Tall i un-
dan m. m.

Ejnu tiggare har dolunn till vinga
antal; ty i fu dolunar lära timmern
rna ironi fu jämnt behållna som
i denna, tillo Storskiften och ej alla-
nast minskat dessa, förnögenhet utan
ock förfall den i ingetet olika sätter;
men icke dyftomindre och dolunna och
beskärad af ickfolun tiggare som utan
Hus eller Fruskebrev kringlemöt emot
Dörfattningarna ofördjupad Catalo. Ebland
dessa kan oftast skärsen erara som icke
behöfde Hjälp, och skulde endast för
mingna tillgångarna för de verkeli-
gen behöfvande.

Brunnar i dolunn Haferna snart-
ast aldrig erarit i underändighet at
tillgripa ingen nödfodo, saknade de
fallan ickfom ingen, begynnnat
utan skaffa sig tillgångar till sin

penninga behof med Dunk, Ekly och i synd-
nerhet Hampa; Herarföre om ingen gran-
ar rätar i Spannåls brist, lämnat fo-
ren åsteren Halder, och saljet; men Tri-
gare och Tuggsingar som icke ägo sud-
dekt för lön, fu oftast tillgripa
nödbrod, bestående icke allenast af
Ekarn, Hjärt och nifter, utan ock af
drak och sonderhackat ärtris, som för-
malas, och om vår samlägenhet
medgifver, ej blandad med vägmjöl.

Eftlands- Arn- eller andra mostarter,
äro herarten tända eller till dessa
ändamål ej tjänade.

Dolun Magazin har dolunn haft, där-
uti åsteren första insättningen af Dol-
unborrna gjordes; men sedan det blif-
vit tomt, utan att utredas Tunnan,
så Herad sätt, står endast den förfall-
na Vidan qvar, för att återhämta
minnet af det i grund inskjutet för-
sö, och torde allmogen förmodligen med
mera tunna förmå at göra en ny
insättning.

Ingen Vjordning finnes inom Bor-
samlingen, icke eller tjänst den fram-
deles blifva nödig, sedan Herarna
vid Storskiftet fått sin andel afsked,
och icke mera äro i besittande af
Vjalag; dock skulle man billyd ön-

ska, at Barnen utan eftertänksamhet och dryg lättsinnad trygga deras hela eftersinn uppfyllda rättigheter, och at deras vårdslösade uppfostran snart befordrade dem det straff han förtjänt. Ofta kan en fattig allmoga ofredas af klädningar, utan at äga sin upptänkta förmögenhet, som behöfs, för at underhålla Barnens; följden blir, at han lider och klädningen framsläpar i sin ondskas.

Allmogens unterhållning är oftast dåligare än hos andra Ständer. Föräldr äro sparsamt, vresmakligt och godt, samt upfyllas aldrig ingås, derafvor de snart saknar deras vårdnuan hyshållet och barnen.

Till Bläder uppfyllas alltid hemmavåfvade tyg och äro allmänt av dem mörka och svarta och vanliga. I synnerhet hidtill har det ingen göfigheter blifvit märkelig, i det at i synnerhet bondens gemenfolk förskaffat sig Bläder af utländska tyger det hänlade öfverr Ryska grändsen, det köpt i svåra ägna Bläder.

Vanliga Konungörnunar för dem det ena Tvärnaren utgör Skorstet eller en Rockstugu. Dessa rum hålla likväl hos de flesta så sugga, at de kunna gå genom och deras Glasstugor. Om Bonderna bor likväl ingen i Skorsten, utan ligger Allmogen de alltid i Rö-

dan och Rofs.

Människan gifter sig så snart han blifvit manbar, mer vändelse ingår det ingtenting, och Ejegn äro äldre ägtenskapet hållas alltid i behörig hälsa; men ilta sällan hunden at kroloshinnar uppgöres.

Om Bonnmaren bader allmogen dagligen och det, efter behofs nedergång, om vägon sin tillfället det medgifver, den öfter sig hårigenom upfriskar och blifver ingås i ladorna; utmänstorna äro ej utrodd, at dessa fed på vägot sätt stadat de rus hålsa.

Till sjukdomar som hos människor gängbara, äro röt- och flöjt febrar, Rödsot, Droppa, Stygsjuka och Koppor, hvilka sedan er icke än äro gamla hårjande, ty genomvandel af dem hafva saknats förevarande medel för detta onda än följa Kåda och Kolfjeln vid denna sjukdom, hos allmogen oftast den orimligaste. Hud Cur uppfyllas; men dessa äro mycket alltid så förevände, at om ej en stand Roses Syggnad skulle understödja naturen, vore dödan en sälter följd af hvarje sjukdom.

I allmänhet är allmogen ganska lite angelägen om sitt rejt lifs bestånd; men om vägot Barnalund sjukna, har den alltid och Costnad sparad för att rädda det lif. Så Bonden sjuk sjuktar af vägon inträffar Bropens ordning ofta

dan och Rofs.

Människan gifter sig så snart han blifvit manbar, mer vändelse ingår det ingtenting, och Ejegn äro äldre ägtenskapet hållas alltid i behörig hälsa; men ilta sällan hunden at kroloshinnar uppgöres.

Om Bonnmaren bader allmogen dagligen och det, efter behofs nedergång, om vägon sin tillfället det medgifver, den öfter sig hårigenom upfriskar och blifver ingås i ladorna; utmänstorna äro ej utrodd, at dessa fed på vägot sätt stadat de rus hålsa.

Till sjukdomar som hos människor gängbara, äro röt- och flöjt febrar, Rödsot, Droppa, Stygsjuka och Koppor, hvilka sedan er icke än äro gamla hårjande, ty genomvandel af dem hafva saknats förevarande medel för detta onda än följa Kåda och Kolfjeln vid denna sjukdom, hos allmogen oftast den orimligaste. Hud Cur uppfyllas; men dessa äro mycket alltid så förevände, at om ej en stand Roses Syggnad skulle understödja naturen, vore dödan en sälter följd af hvarje sjukdom.

I allmänhet är allmogen ganska lite angelägen om sitt rejt lifs bestånd; men om vägot Barnalund sjukna, har den alltid och Costnad sparad för att rädda det lif. Så Bonden sjuk sjuktar af vägon inträffar Bropens ordning ofta

sig uppenbart uti det dödas, sägande sig
vara erat förmyndare och befriadesman
all oredermöda.

En i sanning aftarkänneligt spel försatte
han sådan falsker fallen bort för sådan
slags sjukdomar. Och så som sådt bete-
nade för dylika plagor, hafva af bor-
ens ständpersoner ej utis all det bistånd
som kunnat åstadkommas. Återstår
ökommor, hvilken får ej i synnerhet ö-
gonsjukdomar belägna dem mycket, och
för dylika sådt beständigt bot hos bor-
ens ständpersoner, det fallen förd,
av sedan det andra allmänan eller i
det svårmuts bliferid obotligt.

Andra Afdelningen

utaf

Tadasjoki Socknes Beskrifningen

Andra Afdelningen.

Rogaro utrondade af Dalarnes ryttende hushållning med åkerbruk, plantering, ängsskötsel, potatisodling, fiskeri, skogsbruk och husbyggnad.

Åkerbruk.

Om Dalarnes bestaffenhet, som den nu är, är kinstig eller mot de i höghanget eriforgade agobestämningar, af hvilka åkrarnes läge och åsens finnes erare mycket skjuna, och åkrarna sjelfva sällan skola hafva alla slags impedimenter.

De ungifvas merendels af höjder med obetydlig skogsbrygga; det stöta till dem i mängd hänseende, jämnt äng och skogar, hvarföre de ofta grenas af åar och bäckar. Vidden af åkrar, en äd blåaldes uti agobestämningarna ytterligare, hvilka dessjelfva ökrisa, det likväl ej höga tillgång en mera i Dalarnes finnes af ägodlighet, du stenbarkar en och andra höjder finnes hafva till grund redast sand och kvarsten, öfver hvilken af yttersta vigan ofsera mycket tillväxt till vägen mängd af nödvändiga agorna genom gemensam skiftgård tillföres det redast i stranden av gårdar. Vid skorstiftens har hvarje delägarna i hushållningen rätt af skiftes andel, antingen uti rätt, eller höjd tunna skiftes och dessutom hafva de ej dessutom hägnadernas elfsel inrättade.

De äfforade i Dalarna till hanet, blå, och blå dör af gran, blåranas bankar och gröfsas, om eraren, at så mycket bättre dorkas af eräder; men förnän ad bränna allt sered den andra af störren som stöter i jorden äd ämnen ej erkänd.

Under gårdsgårdarna bortskäles ej mycket ängslan; by den finnes sällan så djup, at dyn afsperalande skulle causa lönd nöd dan. Gårdsgårdarna bedes fram om kring ägorna, längst efter bakgränsgarna, och dan i anseende till de gränder, som förekommo vid störarnas nedstölande af nödlande stenar i sten höjsig och grusig mark, ersätt längd till gårdsgårdsäfforande för hvarje dag ide utsättas, äfvensom gårdsarbetet erarenligt förärligen dan med sädes hel bestämmas hafva berorande till det mycket af den hastighet de nedstöltna störarna dan gifva den, hvilken äter efter förekommande omständigheter finnes yttersta skjanlig. De längs hanlarna gälla, underhjelpes gårdar med ägostöd, som till en del sedan af de yttersta störarnas gäll förlorade, förlänger dyn bestånd. Hvarandra stenallen jord erallard anlägganda äro i Dalarna

vägorstädes uppfattning, det för det lan-
dliga stenar icke utan kostsam sprängning
kunna erhållas, det för det tjäl-
lig jord och lägenhet till uppland och
gräsvard inrättande saknas. Gärds
gårdar läggas med största fördelen
träden vid kålosteningen, men så vid
detta som flera andra sätt arbeten, så
boningshusen kunnigen at rätta sig efter
det omständigheternas fordra.

De mångfaldiga sädesslag som orten
äro rug, korn, havre, blandsäd, ärter och
bönor; det brukas äfven sommar rug
då höstens uppvint uppå och hindras höstsäd.
sommargrödan och det som hade allmän-
nast nyttjas, så att vinter hemtet fäl-
lan träffar hos andra och ständsfolket.

De senare grå ärterna nyttjas i allmän-
het, det han allenogen i sädesärtider
forsett sig med hemtet och tagit ärter.

Ständspersonerna hafva enal gallicerad
himmelskorn, turkisk havre och linsäd,
men som genom ovanligt torrt folk blan-
ning icke kunnat förekommas och flera
sädesslags tryckning alltid undtager an-
nan tid och arbete, så har man ansett
för klokligare at inskränka sädes
slagen till de ovanligaste och mest
nödvändiga, såsom hemtet, rug
korn, havre, ärter och bönor, hemtet

sädesslag hade de sämmitt i alla af-
seenden mest lönande.

Undslining af äldre hemtegrö
sätt i flera år tvenne skiftes som ic-
ke allen kätet sig gröna under samfäl-
ligheten då alla ägor äro delta i
tvenne åtgångar.

Detta är det förhållande åtskillnad
mellan höst och vår sädes, icke läm-
nas dessa bägge efter tid och omständig-
heter. Ingen tvedes åker lämnas gro-
na till vårland oriktig en regelbun-
det hindras höstsädes, icke åker lämn-
ad jorden efter dessa sädesslag,
skall åker jord i sin tour besås med
höst och vårsäd, annars ej i hän-
delse åkern nyttjades alla årliga
sädesslag sädes, förmanade den fördel-
en sin bördighet och äring.

Detta äro icke blande i detta hus-
andra än ständspersonernas fördel
skiftet, kunde icke i anseende till
de smala tegarna hemtet en in-
vahada, inrättas, efter ingen sil-
le gå i uppläning af det man ålan
nyttjning och därtill kunde icke fle-
ra delägare förmås, fördelen som
ägare åtnjuta läge icke en gång
saknade detta.

Efter skiftet finnes ordan ut-
gröna detta ovan af allmogen ägdrag
ar; men af allmogen genom dem

Fälle läggas all sin åtlåt i behörige ordningslägare tegar, lärter blifwa med all förmedan i anseende till jordens ojämnhet, och så flera hålt omregnlan, de flåttningar; derföre ärora endast de åtgärder befrodades för flöd-erna ifrån oförenomliggande bäc-kar, alter Kärr genom läggdikes, och dessa ernallen sedan på begeränligaste stäl-len affördes genom nödige afloppsdi-ken, då dermedlan flera ränder ägg-dastas, då man skulle minsta at reall. ad blefwa beförärande och förorsaka de fyra.

Dikning uti lerjord, går lättast för sig straxt efter Pålslagningar, men i sand och ingalla ränder ärnas kräfwas tid och tillsälle medgifwa. Ingen annan redskap än spada ej tjänar till dikning det ad ofsätert om plog hjärtlig erore tjenlig uti lerjord med Klappenstew. dikens bräddar afsteralas af diken-rens och utbredas igen åkern.

Redskap till återbruket i Bolmen är ga-ffelbruk, flade spat järn ock ris hast hemarlig mullsopa i sednare tiden har Blåndgrensarnas Commit i bruk åtanson ernalt med och utan Crå tie-mar. Gaffel plogen i åkern ad stud-lande och då den med sina mullerränder-na ad ernal städ, (Gerillet ingränna-ra fällomligen Kämna) går den

jämnt och till det djup ensan ostundan-spat ernåtter mullen ordentligen och väl, sårdeles när den förre ofen som Kän-nar arbetat, serdeje plogen därmed stär-ratt upp, utan sådana tillbehör som vänd-de mullen, hemarförd den endast gräf-der jorden och ind sårdeles begeränd mul-lan stenarna. Ehuru plogar tjelberera lämpligast för dessa Bolmsk jordmån, hjälp de äro kätta, dragas ofen höst utan olägenhet och Kunna underkri-het handteras.

Allmogen ej tjänar ackiö lilan flade, Gerillen på lerjord ad ofjenlig, efter den icke med sin tyngd trofter en hård lera; denna olägenhet undrhjälpes till wägon det deregenom at Kärlen stär på fladen, men så går ändock arbetet långsamt. det ad literal tie fördel at i Bolmen icke ensamgjädes finnes hård och serdeje brukadlera, hemarföre ock de sina flaskarna Com-mit i bruk. Fladen ad gjord av strån-en balkar med hera ofkorta flänn allra ständer, ingrafad som ej ernarter lägg och af den bredd, som Balkarna ägora. Järe hafwer hafwa icke inrändarna Kärl förd av Kärrbruken eriktogt, hemarid de först öfwerstyggades om det ej nytta at sönderdela torfwa och ingräfwa Kärr jorden efter det den förad inlösta jorden blefwit afbrand.

och dunder efter sådan harsning äro bredade;
men nu äro dessa bröd så allmänna, att jem-
väl flere torpare förskaffat sigder och
ägtja och fördel så i gemenskap äter som
vid egna ägtagor. den ena innevånaren sez gräs-
ter i skogland, försäljer med skogsanlägg ägt-
vällsta ända jern linnar, och i brist af jern,
gemenat af nägot hårt träd.

Det hårt äro literat icke aflagt, utan ägt-
jord hårt på lodjord, som fått med gräs
öfervexa, innan den blifvit upplöst, och
god vedhafveren sin goda ägtta, dårtjenar,
at qvisterna sprätta den lätta gräs-
torfven och dymedzt stiftja vanlig gräs-
gräsat, som dragaftar fuktar och förlorar all vidare förmåga at vata sig.

Då vidra genska så äga en obandig lera,
som tillåter om vårar gräser och äpenvälle,
äro icke alter andra förfadt med vrålter,
äro skyfälle Bakarinnar och Arrakistjäm-
inan dåd literat icke en gång dyft, äro
tillfälligt ähuri och med timan förfad-
de, äro tillfälligt göranda, at förder-
bröta vuti klingarna, fardeles då å-
dern höften förnd blifvit flammaradt
förmycket regn och om vårarna fördeg-
det fuktig alter fördegetter torr ägt-
lord, hvarföre ingen angelägenhet
ligger dråli, at så sådan jord
tjänstsamt i ägtgbadhet, ej enco-
dra ägtord, än vrålladt och stadhad;

det

det inåfta vuldad. att vanvård försigtighet
hårvid, klibbning literat ofta ägt skad, för
att så den i ängortäna bröd. mittfoss
infördes hjärt bönäen för ängrin än se-
dan genom sjäre Professor Ekelens bäfgrdan
och ansträngt; det begagnan sig ännu icke
andra af den än så stånd personer. att-
ingen tjäna äfven undgifva det ägtta;
men det hindrar dem gärnat dyfet, at
kaffa sig en sådan, det än icke behöfvet
ännu så oundgängligt, innan flera di-
ken ägtagas och ängtan skall förnu bröd-
darna så äter stjäl fördelaks.

Flera äter redskap äro ännu ej ägtja-
de i Dalarna, med dyfta tjäldade de ova-
ra skulgen belägna; det äro stånd
personerna i anjäl ät icke äter red-
kapanna ägtall med tillhjälpare
för att indängta utsäde, så vida
det hårtill erfodrigen ingdning fud-
tet icke anses nog tidande, äter fuld
konligen ägtgjäntade fält så ödamål.

Flogning ägträdes äter i Dalarna sär
hår icke ännu vid vanligt, men efter
det Professor Ekelens dissertation i Dalar
i detta ämne, än försöt hårvid an-
stäld uppå Ägtgälls Dalarinnas gräs
bröd äter var. den ofriga Dalar-
som äger ej sand ägtta fält äter
jord och ängt lera, lägre klarast
kommer i behof af den ny flogning, hvil-
en sådan jord ännu skoras så ängt

och sådd alt ofta upkorna.

Ordningen har icke under åren sädesländer till Korn och Havren om Hösten blifvit upförde; det Havren Ständpersonerna i sådanas tider begynt sätta alla sina åran sädes land i Vårbro här. En åran tråder åkren till höst utsädd kort sådanssommaren, slåttes och sedan gödes, samt derefter tröskas, då gödslen uti åran blef inplöjd. Det åran ofta i mån höhängningen och det med Ärtor åranligen plogar så åran, och i mån den fuktighet at efter tröskningen tvingas dan sägas, hvilket ställa Elfsers godsflott, Plogningen för granneligen till alla gemarkers skjut, och på Hård mot aftorn och Ängsgrö dan icke skjutare hinnas, på lösare grund torde väl skjutare plöjning kunna utladdomas; men en försvarsgatan har oftast erstyggat allmogen, Tunga och sådan, att en skjutare körning icke bättre.

Då längre tog fäfter åranade, då begynt sig a lite almar bred och skjuta a Trettio gu Sgrates a fronte almar lång, och de ingen annan plöjning företagas då längst efter begin; men efter det stor fäfter försatt begynna uti stora åkerfjälten, plöjed fälten altid längs och tvärs, samt i flera directioner, gemenom åkerjorden bättre sönderdelad. Ärterna så i ingård Rågstabb, hvarefter jorden några dagar vädrad, då åkren har sprat, och på dreflen till della

sådd i fullbrak. Med åkren det Vår sädes; antingen i Hamp åker eller i Korn stubb, försaras på lika sätt som med andt landets Korn länder, som sägt är, plöjed och stadrad om hösten, om Vintern påförd sällningen till allmogen, så at hvarje lägd utgör sin egen höj, hvilken om åren vändes, det efter det ovanskrifne tor, vändaren uppe vändes och indelöjes, eller om så på sällningen, som sedan med utsädet på en gång indöjtlas. Efter två a tre dagars vändning harfvas och i handlesjorden hänjemen icke blir tillbörligen fin, klubbas, hvarefter den sås fullbrukad.

Utegen i Dalarne har brukadvällen sådan, såsom vårsäd och åfvenskyldt. Allmogen ofta vräl, at godsäl fordras till ängtrana vårning, men sättet att förödra, eller att tillreda ängen åtlyfiget, har dessutom det sådan oland, det efter den undersökt resultat efter dess tanka till hjälpt förmanade emot vandanalet, och dessförd efter den utslutit. Ännan tillgång ägd de sädlidet icke, än den dessa Vostapi på hud utan golf och bär ännan, som vinantagit med den halm och afskraden af annan sädes, som bostagen blifvit förd lägd och icke förtärd. Ständpersonerna tala om hösten med första snön köra i Dagvärden om Sommaren i höjar som vanskottad Ärd mull, öfver hvilken om Vintern callgande afskraden, såsom skräp, hygd gräs och dallrig, bär, hamp-

stäfvor, med mera giafvor till Kyrkiung under Kyrkogården, som Helsa följande dem: mera derpå Heilsar, undandagande eller: maste stiftas, om den fod ock Kyrkodes genom röt, fod ingg, måste hållas utifrån i fria luften på åkren. Michaelitiden skulas denna samling ske av allmänna stora storre högar, och den gemenlig: eller till dommaren derpå at sammanbringa, at förbättra sin gårdsfriedling genom gårdsfull ersättning, gjäldare, och, så ock förfölj, efter förmån derut allmänt rekvirerad, ock hellerstadens vägen på Kyrkogården sammanskolad skillning; men den om bintrow på Wår Drandt i storre högar utkörde gödselen, skydds dock af dommarens sammanverkan älterbrukare emot Dolen och luftens torkande erstan, med bestämmingar af Halm eller gräsvis, efter omständigheterna. Ock ej inte förden gård åkern sin skillning, efter han förmanar, at den samma utkörd i vidan, frambringar ny, ny förmån i åkern. Ock Auktoritet ej Gäri Dolen utkörs skillningen på Korn land, då skandjord dadda blifvit utkast, om höstens mest förstas sådd, samt gremst derpå utsäddes med den sälla österlyggesäd, at denna jordart förmonligast fod-

dattes sådd sälsamda gödsel.

Med det åkern en gång blir väl gödd, kan den i flere år derifrån frambringa en förträffelig vägt, endast den blir väl brukad och vård, men om skandjord aldrig får väl gödsel, eganas gödningen dumpgödsel mera än fod ett sådt, blir den fodmägtig, alstrar den mycket ogräs, förarsaka den mera dels gödsel kunt underhållas sådd, och klämmas på bästa sätten. Tänkande till den inströdda landigårds skötsel, kan ock så mycken skillning erhållas, som ock mera sällan behöfves, ock äldre gifvas den kortare dommaren tid och vedervinn at allöra skillning öfver all åkers gemenföre det underändigaste gödsel, efter råd och ämne, härmed följer, at erfaftad skulat på Emmelandet ock kan antagas.

Gårdsgödsel förändras efter olika omständigheter. den vanligaste och lätaste fod Ägen ock kreyor smeltar Olo- och Lermäsdar, dock rätter man sig härutöfver efter föregången vedervärd om dommaren, dels efter den som intränsfar under den nu lagna sämingstiden, härut händer, at hös sådd förrättas ibland kidjan och ibland sädesen, och kan bägge lyckas allemast äldren ock väl brukad, ock vedervärdan under vägt stiden lämpelig.

En förändring och ingalunda så skadlig som redan var i början af September månad och fortfor hösten igenom i medlet af September månad genom det skadeligare, den varan höst infallar, så vida en äldre eller äldrar inom bruket ej antingen, eller åtminstone, endast sådan korn erhålla, som ej blott ofärdigt är.

En hvarje hemmaläsare lämnas likväl ersätta av den fördelaktigaste afhandlingen.

Mycket till sådningstiden tager af skillnad på jordens beskaffenhet, antingen den infaller för eller efter midsommar, äfvensom af skördens grönska som fort efter sådningen gå i stånd att frambringa blomma, om äldre grannar för sina blomfullhet, och de yngre, så hållas man sig hälder vid grönmat än vid blomning, och blommar äter ängen hängen för än den äldre, följaktligen.

Af höjdt och age kroppar mycket flukt till ärtan afhängig, då höjdalen mycket utrödjar bägges och agen kornets.

En sådan äldre mycket ej öfver ett knot dåligt glindrande sändel erhålla lämna sådant den till god sådestid i synnerhet om vid sådens- och mylning tillåta blå gerdsfjärilar tillåta ersätta sig i fodorna, inom de grönpelta gerdsfjärilarna, och vid detta ar-

betet, jag ej af hvad anledning, förhållande. Lämnar vilja sonliga bryttanna sådningstiden af den hvita kräk, torndistlarna hysa en under dalen af kroppen omkring fötterna, och af okunnighet förmodar ej dessa kräk ungar, finnas dessa kräk omkring fortfa fotterna antingen tidigare och kräftorna, jid längre nor e en kroppen av kräftan. Alla dessa ovanförda, af en ej lämna antingen undan, äro likväl ej så ödeläggande som de i alla fall kunna hjälpa till att förrätta; det observera de nogare, hvarunder man rätta sig efter omständigheterna.

Det ej tjänande sådningstiden fördröjer sådet, ad finare sagt förvärra en fördel: ärter och hafra så väl som svart jorden blifvit fri från ogräs, och så ingalunda upptorkat, at den blåter vid sig, utan at fuktig vid stagen; vara som man vid denna sådd ej hade det minsta afsende på klaver, som man det på vanen behöfvas i jorden, ej man ej ej, på hvad sätt det det ena vid det andra, dårifrån fördjupningar, antingen hastigare eller långsammare, med holkfäs, eller regn, och hvad vanligen dessa omständigheter kunna åtföljas av dessa sådar, sådes i berjord, och i synnerhet den som ej af en gångande regnigt, på bar hoppet om dessa ärtfrö lonande

afskyning uppå en stunds tid med
betänktid och återkallande gränder med
jordbruket. Kornet sjuder uppå till
at altid utsådd vid det lostningen om
då frost uttorna ihopt; men sjuder
oftast om regn fallit, till Kornet gro
och brödens uppkommit, så handrar de
i sådan om brödden ihop hämtat tio
den höjd och tjocklek, at den sjelfer för-
den, eller kan hindra sotbordet, innan
det längre ihophålles crude i diarfter
infallter, at alt gröda förtorkat åter
fort, vid samma tid då den å enskild
den som af mänden regn erfarenhet
det, äger alt skrödighet understånd
dom hander åfvern, alt så det stor
i torka, som fortfar i unga dagar
hemargå följer flere dagars regn, då
man undsligare alt åfverentyr, intan
vid det dessutom indtagen, av
stack, till mycket bibehållande, så
det om brödden hämnder för den
tillräckt, at den fullkommeligen sjelfer
jorden. Härav skjer följa, at mycket
ligen försigtighetens då den enskilde
ta en oförutsedd erfarenhet, likva
gjuet det stada som gagnar. Högst
alltsammans likväl hufvudsakli
ligen beror uppå den fördenarna in
fallande erfarenhet, hvarå beskäf
fenhet man i möjligen intet kan i
förtid med säkerhet förutse alltså
kunna.

Alt omfattar, at med förstå uplåta
medel till förebyggande af de olyck

handrefser, som Omnid drabba den vårgrödan
bör det ofördröjligt på möjligaste sätt begynna
tvas; men dessa äro ej räckta i alldeles,
synnerligen både förmögenhet och tid till dyrbar
anskaffande, kan den allraäldst med sådan hög
vårtjänst en medlen på likhet, behöfver
man ej tvifla, det de antagas av den all möj
lig omhugsan användas.

Så ung av nedan görs ihop av sådan
den, endantagande med ärtorna, som så
då det sig gröna blåter, hägd i nedan, så
vidro det förnamna altid gjort i upsädda,
frambringa vråt till gjuningar rö, men hud
en sådan till mogna.

Rugen sådes stoppning har vanligt bruka
lig. Det vråa utsådd har man ansatt
den åfverantyrlig, emedan, om torka in
fallar på det vråta Kornet grödan sådd
hälla dagar stadna om ej aldeles gå för
lorad. Rugbrödden åter tager hemarna
lies allra snart af det hvarutan Korn
blifvit stoppad, eller hemarna de blifvit
rötad, har sådes ihop av sådan som
man af sitt anhållan vanlig erfarenhet
flammigt, hvilken under en vråt od
en varm höst i synnerhet hänjer av med
hvarjes tända under ej den fördriftes.

Alt sådet korntas det tå inmeligen stark,
av med gangmack förnämligen, at
den hämtad förnodligen, at dräjenom
gröna sådes Kornet ofvanskligt fod
Rotmanskan. Sällan brukas gammal

Det till utsädd, men den ogräset därtill
röres den ingalt crud, och det tidigare.
Utsädet på alt Geometrisk Tunnland för
haller sig ungefärligen på följande sätt:

Rug — — —	24. Rbg:t	Korn — —	27. Rbg:t
Rot Rug —	3. —	Havre — —	1. tunna
Vintar Vete 15.	Vete och 4 Råg	—	15. Rbg:t
	Råg Råg	—	3. tunn:t
	Hampfrö	—	2. tunn:t
Unsäd 27. Rbg:t:	Rotsäd	—	27. Rbg:t
	Sommar Vete	—	23. Rbg:t
do	Rug	—	24. Rbg:t

Härvid anmärkes at jordens beskaffenhet
vållar utsädet skillnad: At en starkare
jord fordrar flere, och en magrare, mind-
re sädd, och det uppgifves, huruvida
mycket man marmagt är följt.
Klagot är ofta at jordinom till Herr Gods
slag, som på ingalt intuder inga rätt, som
jordmarnen äro i Dalarne särdeles för
underlägd, i anse det till sin rådande be-
skaffenhet, så at knappast major rude
tunnland af magande jordens sinnes
uti ett sammanhang utan äro allehanda
slag om varandra blandade; dock för
i Hampfrö i annan jord än det och crud
gödd sand uppfördt.
Vid uppmärksamhet af den utsädda sädes crust-
tadde för Ohr skiftet i Dalarne behörigen
crudbytes, af allmogen redast medhast, hvarida
ifrån alter utan förädja brukt hittills hast-
ren stunt tillräckelig ihågjord derås hast-
rud gröd. Då nu förder äro instränkte
od Herr fått sin alter i Storlott, hvarmed

den hushållas efter godtycke på bästa sätt
vore till ägdeligen storre ägnarskiftet, i min-
dre crud crual uti sämre tid, och crud åtrens
Korning, dikning, gödsland och utsädes
ingödning, hevallet och marendals gräs med
plog. Om vederlaten, jordens ursprung be-
skaffenhet trots alla utsädens tidigare eller
sednare grödd ost tillräckelig husrådsäteligen
bero, derföre Cannow erinra tider i detta hän-
seende, hvarom efter sig förestående omständig-
heter ganska olika ske utsättas, det enda man
till upplysning i denna del kan anföra och tal-
ragas anlagen erfaret: Ej på lösinda Mellanstalia,
eller jöfrätsinda mitt Maria; men detta har åt-
minstone i sednare tider marendals slagid fel,
ost intträffat först åtta till fjorton dagar sed-
nare. Oförsigtig bruk har crual ofta
om hösten blifvit utbett med förnam
men aldrig med dyn utslagen eller med-
andra återgång till förekommande af be-
farnet åtskrankjd förminskad; i förenom
ifra major skall det upphäft hvarigenom
sädderiferna dunde sjundsamt till sunds
ning beföredras om vårens den erfarenhet
och efter rotsäd lizzande brödsäd lin o
mat orubbad utan den minsta handläg-
ning.
Ringa publikalja medel äro i Dalarne belan-
ta, at fördrifva major slags ohyra från
crägtorna, eller förekomma det ag ost an-
dra sädes under crägtan tillstånde olä-
gnhater.
Obskillige sympathie gurer mot marandas
crud hårmot; men de äro sant slags

förutgjorde vidskepelige och icke åtminstone naturliga grund, för att hädanefter undvika.

Då vida en del åkrar i denna socken besådes på gröna jord, efter del en svårdalen utdragning, ovanligt endast sådert och sådan kost, samt under denna ingjorde, tillförd förbättrande; så alltså är, ehuru i det större och mindre mån, för stod alter förseragar dessa vägtar.

Sockenens invånare inse för det rigt för en förnödenhet att bruka dessa, at förekomma ingot sådant äfverutgjor, som redast od allmänt tjenar till gödsel af vredarlaten, od derföre icke på minsta sätt belägen vad sig, at i någon mån förebygga de olägenheter, som af ovanlig torka, öfverflödig eller af flog regn och hagelstörar befarad, ikke kan sig härvid likna likt kunna inträdande, som under sin ifrigaste instundan at erinra varma och bolsteis på den tid efter dessa tanke, sådant bäst skulle behöfvas.

Vidare till Skörd anser de ovan insatta, vänd sådes Corn till den del, som åt spelar ädgat rädiar och halmen åt gut, som

fogas ovan kvikasen, som od de ett korn lagit ut ogat, åt den fastbet, att det vid böjning brister sig. Ved handskärn förrättas skörden allmänt, så det at kornen skäras av halmen ej som binder den, kärna sädden, och efter torkan bindare upsätter en stylor, alter som ut det samma, lik skärarna fordra kornen bindare och en stylare.

Vanligen god, at arbetet gör skäligen fort och lätt, dan af en skjut fore äfverna vore skullad åtan en ärelig förskillning sträcktes om bärdan liggar ungefärligt redigt at en led; men de bärdan af blöt och regn ut bortbrustlad, gör skörden lång samma och dan icke alles ändgjort, at icke flera ej gemenblifva i stubben liggande, som ej en underlunda av grova glädning hade upgjorts. Emedan till dessa omständigheter kunna icke enskilda personer till ett tänmelande skörd utsättas, af ensom icke omdömma dan lämnad, hvarvida skörd med lja allan skärn dess vara fördelaktigare af tre ingen en gång vagstadt förfö med lja. Vidare dan af detta skörd sädd intrygat, at stubbens lang bor af halmen af en vätbehag, som

vidw med stäkw lika begrämliga
en läsegre som en Bonsara, stubb läw
lämnade.

Rägnen sattes emedlertid i torr vä-
der till Sjugu band utan nöt, som
skördes ej tillräckligt utti trenne band
och bindes vid agen, gerillen ej reses
på stubbåndarnes som, tilgrd od bredd
så at de stå stadigt hemarovarind
sedan de öfriga bandew läggas od
allsammans betäckes antingen
med ett stäkw band af gerillet
halmen begrepe och de lat utti en lw
hall, samt lyftas på Rökw jämnast
öfwer den, eller om begrepe derämnes
band och läggas Korsvis på Rökw
det hallmen af den lika redskäpe
till betäckning.

Ehrenu sådana Rökw ihgjörw en
Rägn eller om ett lagt efter en
hägt och gifwer denna Rägn i en
delmåtliga ämw 10. Rugar hemarof-
der stouden efter slutad skörd god
uträtning på sin incomgt sed-
dates sedan han tröskat sörgtan
Rägnw.

Korned och hafwen bindes partals
samt reses på stubbåndan 10. par
med hemarovarnen och utgjörw sym
sådana Rökar som ovanligen
kastar af sig svåd sen till det
ta Rugar alt efter det sedan
vanl mer eller mindre frodes.

Efter unger dagars torkning på åkern,
slingas Kornet och havren i Rägn gärdan
och läggres det i mindre stackar od.
efter behöf tröskas, men det höstwe
det regnig ej läggres det ej på gärdes-
gärdan, och längre stå ungre som gerilla
äger hemarna ej under stora
samt hastiga jemnäl om tillräckelig
tillgång på dessa finnes.

Lärkw och Ädomen höstsäd alltid ma
randes på torräkta höstsäd, det bru
kas äfwen i vinter mot hemarna
man bärgande det ihop i en mandel
med resten den redan förut torkad
samt od den andra vid torkning
gen hemarna läggas upp till
ännu mäl redigt man säd sen
vagt upsatt i torr vinterlag, så
at äfwen ihn äro vräkt i hem
den händelse grödan möjligt äfwen
som det den för hårt hopsatt
at vädret ihn för obehindrad ut
öfwer sin torrlands vinterlan.

Ringa linlin höstsäd eller vräkt
Rägn äro i dessa bruktiga, ty
all den säd som allmogen ihn till
sitt sig medhinna at utbytta, åt
mystnen till Michaeli, sättes i
stall (Mana) uti hinden den at
säd längre tid gangtw vid säd
vaxat; men för detta ej med
all möjlig ansträngelse kan undw

stadens byggnad en ansenlig för-
dens förfallning förvärfvad under-
tecknade.

De höfvor hvilka blifva reparerade
försom de de under angelägenheter
arbetar, försom byggnader, Reparatio-
ner, dagg wädningar m. m. förefalla,
stadens och fiädrar strax efter det
inträdet och vägen vinga det till fold
blifvit utbrytad och den öfriga trä-
blifvit utbrytad, och den öfriga trä-
vingen ej hjälper till en ibrow, om
under denna tid dem icke förekom-
mas all mycket och Rättor fanla sig
från äldre i stadens, och gröna u-
ppenlig stadd. Hvad vi kämnar
at med en hvarlig under byggnad
förnöta dyr, tadrjud all utbrytt
till Stadens

Det öfrige framslägna fiädra fördd
till Rätt som stack med stadd ost en
hus, hvarigenom ainsta stadning
förorsakat; men som dilten, steni-
ga ängar, krummor ost tröna of-
tast mätta öfverfarna, ut tadrjud
ita dyr mindre bädra fardelar
i torra år, och under längre väg
betydligt äfvensom alt ovärdsligt
gå: och aflastande ölen i betydli-
ly mäw förlighter och tradan. Det
förekommande härut ost arbetat
fortfyndande bordstörra städ-
dor fordrade med fiädfäfva, å

hvilka dagt fod en hiftan under byggnad
blifva de förmänligaste fiädar alri-
far ätminstone vägra stämdtorfo =
med erfarenhet, storgära ofvanförnä-
mna som inta ingen tvemma hjälpar, om
de ock blott fia bämnsfig hjälp tillvägar
Rorten stund, som fadra hvadsom ovär
nödig till en liten Rätt ofvanfödning:

Denna Rätt blifvit i allmänhet med
en fördning och förfadda med grästrot ingen
tilan öfvers mäwad dagen alt vägen. Det
är redan ost hurlig dessa tillstallning
tjänst vara, hvarlida fiädan i vadri-
ga hvardelar fitt utsträckning från sprä-
ckor vingarna, men förmanad ingen
och i alt sammanhang mädra sam-
ma, dagg en bred strafliga alt
bevara golfvet fod hotta af alt
ständ; de dessa ej hotta vägen
gäng af hastig rädning fu hvarder
at en flitig tillsyn vårdslöst,
häraf uppkommer ej komma; hvil-
ka det ofta dessa dangel, ond-
ast uppvärm fattningen vor
fuad torr, derved at mädst
dörrar och gluggar tillsagan-
de luften uppfallas ost i vatten
på ingen sätter hemvärfter en
genomträngande inuna ängstjer som
stadens skön. Städ personer
nu hafva i mätt fiädra Rätt

byggnader, att en Ägd ind stald på bygge
andarne af Rogen.
Sådd Rågen hafwa icke alter mer end en gånd
ing, men ägd begåstes ägnar från ängs
på stalde, swart jordh eller Ägnad öfwer
ägd som gar lågt fram ut gången, så
att Herarlan gnidrer eller lägger den lan
ena längre ned till Herrgården som emellan
Herrar trösking sotes.
Wäxt efter slags Rågen ära att winna ford
ade med tåld fogad gång af Wallar et
c. Bag Wallarlan som hos ängar efter
winnd med kjurstaf tatarna gård swart ägd
mellan tuk med Ärgt Cotto et Kärlek
allenåmnigt af Klåfwa Bråder, efter
firanas Rågen tuckta med Mäfwer et torf
eller tackred, sådan et Bagbrader Hemlan
sittnämnde lyckat i allan afsonderhet en
den fordelaktigast, serdeles de degrum
ägon länge anstrykning förrenat.
Ingen Crost Maskine ej endtagen
ulan förrättar Herr Crostningen af 7. per
sonar som sålder sittlostatter att anstår
bandet i ärgg en Broder ut gångsrat,
tre trösta Rågen med Lattarna et Kor
ut med tjugo, utta Carlign slagor,
en ogstar halm et samlar samt gis
ere den utlignum dorrid till en som
samanbinder Korsiror, den ärggsting
en Bader, skjrs icke fråm den Crostade

det ford ej minsta ar bakt det ford det att
Rågen smarare stå blifwa lidg ford et ängs
ed fåmma dag fellas med tåd kiftorl reing.
Stråd logn firanas ärggsliåb i Rågen et i logan
tre hos bägge Rågenas sud ej logan Lastas
fåden under det Rågen fellas men i Rågen
Lastas, sånt det lägga emellan ej upbinding
eller tackorfat Lan förlagas.
Bagrna ej mer tillått Barnd rensand
ad ägtjad ad Crostning, hemigenom det
den de ärnnail rensmed ad ägårlunda
stå et ej stalign rensad fråm ägnar et
ägnad, serdeles en fråmsaken gåbärligare
på lika sånt Kapsel et dretfter dryftes. det
ford fåre man et fåtlt dags ej sårgat
efter andra rensigs Maskiner.
Bandor fåmmas ej andra ad
efter en kåsfwa ford bråtarna som öf
ärgifwit sin handtering, Hemlan i den hand
dresen upkrans med Kåpsy gaffel glog
Kåsten, ad ganska snalt, bestånd af
en stadig Kniff fastad uti ett sty gjuarbes
långe stafs et fogel uti en cranlig
glog stadlan. med drunn, dragen af en
gång ägerstat jordan ungefärligen uti
halfwan bredan stjelan, Hemlan sedan
af glogen lostas et kultjiggs ördnan
des i formelige rader med gråt fråmlan
ned allegårdar.
Et sådan bråt kanna binden till fol
jande Wårnan på den gemenligen besåd
ad hafwa, som sådan ej ej fåmmas

Hästen hafwa blifwit ägnade till åtskillige
fall efter deras förfärdighet, och lagt
och lägg; men som detta fall icke ofta
gå efter hedna, som ock genom nogo tillräck-
ning till Hästen af det som förut i detta
anmärkt af flere finnes förfärdigt, så jag
för mindre nödigt att härom vidare tröttlös-
gjorde.

De äro alla i Dimension och Hållbarhet förträf-
fliga till sitt hafwande gång och ängslig med-
dragna handtering på lika fall som de för
ga beskrifne, hvilken af olika skäl ock
mera uplommit förfärdar förträffliga
hund, ehuru icke beskrifwas, ehuru wäl
fastställdes af några del i det samma hund
till ej med sin benämning förgå kan
de uppfyrtsandade dampar och Aspiela Volcanos
och bord i synnerhet på det kraftigaste af-
skräcka allmänna i denna dessutom i fram
dennes skrifwandes handtering.

Hannens Dimension äro en brödig mycket i
den inomkommande hafwa gros och fördjup
de för utom stoyw af de nu fattade sina
ägna ovanligen behof, hvilken mycket fa-
ra skall till ett dunn Dolcras stoy för
ferrad, i hvilken af det förgående ut
bland ut mycket och i högsta mäl
stenhöftig och ofrukbar del egenta
liga Berqualiteter brukas hos alltid en
nom Dolcum mycket öfliga, men likfull
bättrande af en dälig och förfarnad
ung, hos en sådan ungom gång blifwit

upstigna till åker, äng och hage och att
åker därmed blifvit dunnad till ängs-
mark, stiftade förbättringar äro i det af
många hus blandgrödorna försålts, ordsäd-
en är stadd med ogräs gömma, som med
tillräcklig hänsyn mycket mycket af all mogen
och lägre utstånd ifrån höstsädesen
och lägre utstånd ifrån höstsädesen
och till sådant bruk för den i flera
afseenden dyrt, och för den i mycket
torra och kraftlösa tider, under vår
korta arbetstid med handkraftskunst
fast omöjligt.

Blomningar.

En och annan hage och i dalarna
lats med höskörte plantering, men sådan
som redan mycket efter anfallande förfallit
lönar sig, med plantering endast. Blom-
ter fördrifva fel och stengrusig sand hög-
land jord och i synnerhet med stengrusig jord
i dalarna ville äro äng och brist, så att den det
för mager och kyrkt att producera
mycket slags gräs. Med hänsyn till för-
fall, att med gödande hjälpa sådan jord
som ulnas sandiles förmåga, förmodli-
gen för det dessa gräs jorda ne-
dsynlig jordin på fordra mycket
och med höga omväxling allid gjuna
de underlig, hvilken de den inträff-
ar, förutom det bördighet utöfver
hvad af magra ängar sad kan
uträtta, härmed återvända den

magra till ängs, genom hvilkt så torfa
gjort dessa gärdet det i en gång af sådan
det kan upprätta, det ford blandrens
af ängs upptäckt det dessa
sad kan i hast gröna det hemman så med
det som utfattigt. Det är mycket
upptäckt i mindre till ogräs och äng, och
god jord gäng i bägge afseende; med
hvilken tillredning kommer man hän
i mycken utrymme att tillgå den fri
stolen och genom blåsning, hvilket blåsit
torfet och kraftsand utbäta som af gödsel
fa med politiskt omgestaltat.
Med den plantering som tillsätta sig i bortan
bortom det tillgängligt, ofördom det fa hän
ledas dessa, att de icke rätteligen fortfar
af mycket mer i de i synnerhet det de
det jord med hvilket blandpelig: det mycket
fa de äfvenså i det kommer till hus-
behof, fallan magra hjälpmedel till äfve
Mycket lunda det jord i mera det hast
till denna plantering det så lika äfven
i andra jordmånar efter vad det lagen
hetsbandt bruka i mycket finl så att
äfven de minsta klingar med blib-
ber sonderslag hemmafå gläntrigare
med rätta att torkat grund och i mera
afseende ifrån landt bortlagt. Det
mycket som det mycket jämnt och i hung
under infallen de Mygg-blomman. Gröd
och det bra sedan af mycket; men du

linet blifwit warande att gifwa tro-
lofwe, förutom rättningen i fråga om
af giftefolk och barn hvilka förmenade
att i stannen utan erinran kofwa, som
det synes wanskapt och uppenbart tram-
gås och underwisas. Ola Lundström
upträder det och lägger en handfast bor-
ran på marken, hvarefter fru Ingeborg
Persdotter afträder på en stoll efter hvilken
han gifwit blifwit fästes stammen under
det han erinrade af hans Nåder, hvil-
ka trattla sådan kraft om wägnande uti
bandet eller rennande trattla, som at
det rätt, och fästes med bottnet nedstag
en pelaw samt tegelstenar trattlar
med ensfaldiga tyngder af paford tra-
och stenar.

Hvad Lingen linet som ligger i detta bla
det, han ola sägas, hvarifrån angående
trattlets innehållande erinran det a-
ren arel emot det andra eller trattl-
arna i sorgen bestämmas, utan anlåtes
man sådant uppå flitig undersökning
hvad skäfwerna trattla lösta hvilket
ad så ingalt angelägenhet, som i hän-
dese blotat blef adrig så lätten lid
stannade utifrån den trattla, som at
samman förlorades.

Efter sådan skedd trattla ihop ad åtföl-
jande begrafwet linet med stjudsanger och
stjöd och bredes på gräsbrunet för at torka

Längre

längre eller kortare tid, efter det prof-
wet hafwa blifwit i erfarenhet om at
det minsta blodet derur det blifwit tor-
samlat det och linet åter torr kas-
ras och hvad som sant lagt i magen
lade eller annat skal hvarifrån sådan
sammanfogen lägger magen kärfwen i sänder
efter behof till ytnare torkning i bad-
stugan, hvarpå och sedan rätningen i
stadstugan uppå samt bådan grällan
blifwit lagad, brukningen utmärkes
det at förelägga i ottan, efterföljande rätt-
ning och stadning med det tillägg det
tämligen redskap, som torr och renare för
ad Landt samt det i Norrbottens och i
Österbotten.

Till samman utrustningen behöfes hafwa bol.
det korn blifwit det anmärkta af sin
för hemsprunna tämligen i jordnäre det
upmärksamt af hemmans bättre och
det goda gård, hvarifrån det förfärdiga
hafwa at brukt så länge arrenderat, och
det ingalunda ad öfwerdrifwit, som
man uppfattat af gårdsrenar dock
utom egen behof, antagen bra egenskap
sådan dispens efter det blifwit
ter marknaderna i Åbo.

Hemsfrö för fällan i kärfwet, utrustnin-
uti sandmyran som ad fabriksplatsen
fullig är stor, men nedrigare förrel
uti annan slags jordmån.

Hemmanen äldre och yngre stallarna crial och
hägn hållning och tillredes på bästa sätt,
som alla dessa arbeten äro så lätt bekant för
Bönings tidsmässiga ordning den 14. Sept.
nu och äfwenledes efterse tillämnade affrora
som skjutas ad Hyttan och öfrige stakes
ad wandet lika med lämplig ewenhyra
landet rensas aldrig, och efter undergrä
ven tillning bredes ihop hemgarden gröd
ward, äldre hängrs öfwer gärdes gärdan
at torka och sedermera upsattes som
sad i lägen till wintervortning och bäd
dning likasom linet hemmestäd den
bredas och endast tillfälle dö den blida
tagelig till handtwärna, så framt den
undergå att afwentyr under wraptes od
dröningen. Handlagd ärd förrigno
gen ad och fällt gröna linet av byten
därutti, att till lurt torkas bind dess
uti hängen upptäs på jorden hörd
ad bägge handen hemtas hem
gen sone ad i höga handen bägge
efterse taxtan på i den till ingfalls
den Cinnan, och endast upsätes som
som handen fattas hemgarden not,
Pantan af Cinnan, hemtas den
hemgarden fördelas i höga handen
yrd ändriagandet tillhälpa at fröen
med hyllsten fullen ett tänna, hem
med fortfarande till tinnan blir fule
på den lämnad och fröen fördes utsäjen

på Ägn eller Ford och at kortast eller ungö
rats.

Ehetta gjer gangsten längsgenom hemmet ford er
et ängsen det wäger fördelaktigare sätt
till samma ändamålsenlighet dessutom
gjeras och hö tillinogen inforas. Af gall
hängen gjöres ett bägt bröd, utan blad
den bäggarna på jorden, och efter det hem
gen den frå wetandet upfördt sammanrep
sas den och torr i stadugården. Bonen
borrow ersätta vi at på denna sätt hemme
den för bättre alla förnödla sing hemme
förnödligen derföre at den ett fiskes an
vändning den till annat än det fiske brug
dröd.

Det fördjlande för hemman under ing
den ad slag regn och hagel, begynnes vi
härafter tillbörligt upbogt, böjrjetn litteräl
till inwärtes och förmerer att dröj, och
strax under bränningen bröjtaw gjord
det till hemmen blir hörsamligt.

Ehuserna till jordbruk hörande
ombytningen finnes i denna bok ad
ad inwärmiskt ägnas; men bröjtaw
tillgång på tillräcklig hägnsfällning
kjeles till indan för hindrande spege
laben i den ängnäs

Slägtan ärd hemmen hemgarden
af äldre ombetta hämtagnärd ersätt
anlagd för nytt gårdbesätt, tillämpad
anläggning hos ett ängsowerarie
hägnad; det hos i sädesjordar de

och sådan genomligen till grundlärdom,
hvarutöfver för dem äfvenledes och
fiend gifvit, de utan gård sådanning
hafva kraftut; men då de sådan och
i samma stage fordrade på andra
stadens gårdens sådanning hafva gåt
Collegiorum Canon ingen sådan på
Bolaker, utan begynna sig af stag som
de Canon till undervisningen erhålla, och
sedan allt stag med dito begärliga
Ehrafter affärd ville fås och Cort fås de
med agtningen, hvarföre skulde och
fås hvarvid vanligen den ordinarie af-
Gångning torde hafva på vårterna, i
de Hetter och med sådan sådan, och
under stiftet av stjernlig vid stag
fås sådan vid de fås den sådan af-
bärgningen och sin egen sådan
sådan vårtorna i sådan, och dagens
tordning af den i sådan gången di-
sen tid på Canon sådan sådan af
sådan, vårdning på tors i sådan
a till sådan Canon på sådan
Bolaker planterad till sådan stag sådan
den: att de sådan i hvarvid sådan
till hvarf sådan sådan sådan hvarvid
den hvarvid på hvarvid hvarvid
och sådan på hvarvid sådan sådan
sådan sådan sådan sådan sådan
sådan sådan sådan sådan sådan
sådan sådan sådan sådan sådan

for dem crägd. Jagen i Dalen har
gjort stort at ej lägre stötte af-
för saken i det minsta mer
än att lägg strax anfall för
nägelig. med magen flugs förfar
dem i hälsa upgifvas ovanliga af-
fastningen förrän. utföran sa snart
som blefvo magorbunda med lugt
ogo, vänsten dugeligen utgjorde en
förmodelig för stunden, och de flesta
äfven inom den sengaste tillfälle,
bortsvaltad af obehörige personer
hemrad oftast av barndelig rätt för
ung till calculo. Ställe upkommo
Canon Wenelow 1799. hortfärd af flere
bolag preparerade, för det vältfra äga
det tunna infällan i skärn.
Boferos som ökad förordnad efter
fakeligad form, så rätt fasen hof-
ord bruka tillförordna i denna dock
till genighet, för sådan fråga i
ejöt, och inom en sådan ingrädde
och jemnväl i äldre tid rätt flere
ogtjänst löftkog, som en förbränd
om stoven med bäder af fäg, så att
landtlinta bräck, förut en blan-
det med fund alen ägta hod att
jämnar. Sprida på en nedan-
ifter af bägat de i lemnen ad od
utsprutad, så jämnt som möjligt med

dnedring mit sommarens tider, för
dennes skull det man hopgrävt bogl-
mestan ej mera tunna stäfver.
Gamma bänningar tid ej gjort åsom
i äldre som bod förut mera crät bräd
det och gjort den magen lämnade af-
hänning skall crämlas, hellan ej ma-
ra af dem med af bäraterna som be-
stämmas sträcka in i ofta tillfälles o.
behörigen efterkommande bekräftas o.
Beferoner som en efter sådt tillagade
tätt med bräderligheter af en äldre hor-
ränlen ida till mot andra ändas hö 400.
skägg fodrar. Höladen bredat crät mo-
gor gång till stäfver ändamål fodan lid
vräk dänst som till bändes hål eller
ändamålsfö stäfver ändrade blefvo i
ändamålsgrov för att bägdes ej uppod-
ta bräcka mot ovanliga höjningar.
man förrädt blefvo ställan så fort
at det en gång förhanna mänmas, ma-
gon gång till tillmälig tillgång för
annan sufvel bremas magor od
ersättt af bändes bäten ätt hän-
mat ä fera den till ersättlagning i
synnerhet för bors som ej ökt wis
Till egal behof, som ämälsmed an
man af bolen bonan ätt hälla höjbe-
kan, man fällan sinnet hård för i den
mjäkenhet, som de efterfrägad, gerar
ford att ersättligen för i fram andra

Potatoes till en stor del ersätta fodret; men kunna ej dessutom hushållning fortfarande sig således ej hellerast väl ordentligt naturens lagar mot dessa hänjande. Enter fåren fram i de serade inmarken och på stand halen od tro som blifvit äldre och äro bort slagt alt lämnas, utan den hänjen till en flung eller som man säger blind lyckas.

De vidare del av Ruträtten i gröna kommunens hoplist anordningar, kunna endast föreställa sig, at ingen klouta, komparer, Pungt eller i tänkning ed i dessa som ite äger sig dessa Bolgärdskäpp, antagd nu vanda ett nödvändigt vinnan. Den gröts så som sig gjorw läkar och tillredts med all forgfallighet; men de skulle ilt lilet forgå sig vidrörte at de fädda glanderna fod del, genast händer at Rutgäserna wanrewdes blifwa fod fram och händer crägn så tätt efteryt på genarandra, att de gräsarte da genarna hänsind eller rötter kunna evindt eller inbärgat.

Landis Rut som fod allmänna ersättigen ny tjäst tillredes på följande sätt: De i angot skjuta stjälar instung

en i mindre formerat en underifrån crat omblindan Cylinder; uti denna lägges blader af Rut, det förenade man afferalnade och det nedtäckes med människt fu at ungefärligen genast genal genarf utgödes af förrädet. De dan Cylinder blifwit fylld täckes den med bräder genarefter fu stor tyngd som kan åstadkommas pålägges.

Uti Februari månad opnas den, da dessutan hängas fu ingifet som fod genarje gung bröfferes, detta upsmältes fort, genarje den öfverflödiga wattenen utrinner fram under sådan handat Rö dan samt Rotar och afredes med nyöl eller vatten till en stadig erällning, grifwen med fod nyöl eller och i denna händerna förhjemar med skal ruw bland dessa samtliga anordningar. Den tillgång finnes på rofblad gömes dessa af en Bandis aldeles på samma sätt som af Geri Rutsblad, redast med den skillnad at rofbladen förrätter med halm straw.

Tobak planteras ungra tillsjöl bruk och nytjande, men bladen blifwa fem och nytjas efter det de torka utan eriduna ongång eller tillredning.

Mynta, ölandsrot, kryssa, och gröt hos samt Renfana och Wallmogn nytjas

ungre i Kyrkan om Sommaren det
tid gudstjänst det är at tugga för
at genom dessas bättre fördrifvan
samman, likaledes brukas för tids-
fördrifvan.

Ständerpersoner äga sin egen Kor
Bygd gärdar, och allegerade det för
hållet under en trägen vedergång och fö-
rekommen äfven hos ungre efter-
det utgemast magifvere, dessuta od-
kunning herilan sittande äfven
trägen vild i strukhöstriga hyuslarne
inom åtrem.

Med fruktträds- och byktars handte-
ring befattar sig allmogen alldeles
icke, men hos Ständerpersonerne sk-
ras nu numera för det tid sedan
anlagdes på Gallerie Trädgårdar,
ett dylt finner redan fruktbärande
Körsbärs buskar till unger antal äfven
som herilan, rödt och svarta vinbär
samt Blicat och Krusbärs jemte ung-
ra Kilon, äfven hafern äpple trad
bärit frukt, men Päron och Plom-
mon träd äro ännu ej så länge
för sig komna.

Ek: Ollow, äro på Ryssälle bäterier-
na om våren 1799. ihågatte, af den
anledning at kränna Ekar voro hög
på ängarne i sedanare tider erägne.
de af herilan den sista för tre aftg-
re år sedan af storm Rullstjälpts.

vorunde du gammal och ihålig. Träd-
gårdarnes mätta ans och stolpel Träd-
ner har ingen af mätta grunder, ut-
halter hur man ännu lanfatt det lö-
nande at hålla Trägårdsmästare; så-
lades är hvarken gnuning, oculering el-
ler pätning förfred, ansp ordafdrifta
stor fusom på dessa aflagsna ort min-
dre interesserande, haft i ingen afsätt-
ning af Trägårds frukter ännu dem
vanligas och mångfaldan tro besvären
härvid och kostnaden blifva större, än
at man för regel behof med ängarlund
de uträtning kunde gå i den samma.
och mycket eller mäller redan har ingen o-
lägenhet ännu blifvit marker uti
de senare trägårds anläggningar hän-
sinnes. Bärsersen hafva hårtillsam-
vit dessut förvägta skunder till herilans
fördrifvande intet sällan under hans
Orten Ränna.

Ängarnes beskaffenhet vidt omsbör-
dighet Ränna icke ännu igjfvas
av ägo byteriningarne som äro i bi-
hang at ägtagen, den bytämna, de
flesta ängarne äro belägne längst
efter Bjäneå strändar hvarföre den
om Ensjö lika hög med ängarne för
bjuder all slags handläggning vid de-
ras skötsel och förbättring hvarföre de
dylt rhinn af naturen till för-
ändlig högvägt blevande, och endast

frambringade Plats och dylikt till Ko-
stnads förut mindre kännliga prövslags
Vid de andra ängarna åt ön al-
lra mägen annan slags förbättring
påtänkt, än at de hällar hämmeli-
gen stog fri. Då vridas de åro omsi-
ra af berg och stenige backar hat-
mat å dem nödige afloppsdike, -
hemförde ej heller langsidan fin-
ut funnits det i den samlade öfver-
flödiga vattnet inte kan ängsgräs-
ets afledas. Gräset afslås kort
kuflade djon ochräfsas inte hösom
i skärgården å bränderna i stränga-
ma, intan fastan det mägen lidlo-
gat på slag samlas det i städer al-
lra infördes i ladan efter omstän-
dighaterna. Ingen på denna ort
ägtskjar Bergar eller höstes insläpning
utan hjälpa de sig vid detta ge-
mål med sina vanliga arbets
redskap som efter omständigheter-
na i större och mindre mån gäldstas
hemmaf hunder att höskaftning
gen alderig kan bestämmas ock at
brist på foder rönts oftast innan
hundbonden i stöd af lastberäkning
gen kan förskaffa sig den samma
en gång blifva nöjaktig
Dåren som efter flera förum
brugte bädderägtor äro lämnade

till ängar, äga lagg och stäw samt höö
rige afloppsdiken, men hafwa i brist af
erforderlig gödning ännu ej kunnat brin-
gas till önskad bördighet. De hafwa för-
modligen för länge ernått ägtskjad
till fades ersätt ock under den tidw ofta
blifwit brända hemmerid mehördewan,
wendels under till alferen medlagitt men
häfwudsakligen torde ock sena höstbete
bidragit till denna öfwerflagade skördes
denna sistnämnda Curren förfördelande
omständighet, kräfwer äfwen de andra
ängarna, och mäste ansés som alt nöd-
wändigt ondt då mullbaket dessa tider på
en stenhöghetig mark å allderlas ostillräc-
kelig.
Rod ofwanpå äro ifrån ängarna ingalt
intet fri från stenar å den öfriga
marken, samt besprängt de stuktow till en
stor del af kufwor och mossa: slägenhe-
ter tillkommen af höskapstrang själ-
fwald samt hyra ock utifrån arrendemannens
ställning för det nödvarande, samt
fast möjligen icke kunna af böjas.
Hwad nyss på hemfärd höskapen under hall-
gång om sommaren ersättas, å redan i
förra dagen af denna beskrifning omnämnd,
under denna, gränder ifrån fallan ock höö-
skapen ifrån stenhöghetens fastan ock bergta
kanen af sig samt på förlorade tid och
för utlösaren om de ej hjälpa dig förut

kunna göras och verkas
Husfaren så och erfarenhet samma ord,
synnerligen då de Bläfern af ungot och ford-
folgd så vida de därunder ej kunna bröd-
ka den försiktighet som de ärfa sin förfar
ammas i det ungsta land sig at följa
widare till fod stanhöltet den olägenhet
för husfaren at hofsvarna bläfern synnerligen
uppröra och de dessjenom orsakade sma
till bröd oljenliga, hvarföre de bröra
hållas, så gott som standigt skodde, hvil-
det ålan hallar ung kostsamt i anseende
till jämnas ovanliga dyrhet; Dessutom
ej dygga aflöning skom ickn allan
lämna ej gagna, utan lös bröks af sta-
mens och gå förlorades
Radägares skottsel kan icke denna Ore-
den icke bringas till någon synnerlig
höjd, i anseende till det korta och olik-
rätteligen mäktbetalad som ringa
hö tillgång
Ojö fodre frambringar bägäne stenige
och kalm strandar icke betydelsen, om
köttäg kan ej hallas utan mycket
göranden, sedan skogen blifvit förstö
ligen utdragen, dels genom idkaligt
beredjande, dels ock genom det fod
ränder som hud nyttjas till lös,
bröjning nemligen at bräder och
vändsel skolw afhuggas som sedan
lämnas att rutkna och ofta dess
emellan.
Dähuseu äro ej icke hallas i urätt

tade till fodrets besparing utan hälda
till spillningens förökande. De hemma icke
inredda med golf eller bäs, hällar eller
krubbor, utan Klufvens bestäfter längs ef-
ter väggarna ock om fähuset äro stora vid
undslagen stora mäl ärt, det fodret förd-
lägges hemt Rosenlund hemt gödsel i denna
det förtäres eller gör i spillningen.
Efter det Rosen bärd, får hon nyföll dri-
ka, så länge vå nyföllen räcker, ock hö
ålla dagar efter kalfningen, hvarvä
den ålfordras med skörning eller sörjning till
ord ock halkrefs ock agnar, eller i brist af
fjäsmunda Rogdast ned löf, Cocida roferna,
rofblad, fäsoen ock likt hö ned gäst halk
cratta, ock dels mästen af blandningen
jämnt så det icke något mäkta afsera-
det. Denna ålfodring nyttjas det icke
för Rosen, innan hon kalfrat, emedan
denna fodra tillförsen bruka, förmenas
beforder kalfrens ovanliga tillväxt och
förorsaka äfventy ered bördan.
Kalfren får icke di tidaren utan drie-
der dygn i fog ersättas, hvarutom mot
fänet inblandas litet nyt, och någon tid
dryck, efter vad ovanna, nyföldrucka,
jamt hurtig af lajt bad burgel utan vatten
hö De som hafva stora dyr gårdar låta
sina kalfrar dräg bata, efter Pommerans,
gemsten så äga tillfällen eller utrymma
till hagar, utan ilföres kalfrarna af de

dolda barn som bo uti Stjäno Kiöpi på
dessa magra och stenbottniga hollmar. Det
synes de sedan ungarna blifvit afbun-
gade ofta utsprutades af hundar, och
de synes det under blåsor vilda, och
nu lefvande igenfås och ej af hungers
eller annan förut blifvit dödade.

Det äfven under hällarna ej min-
dre af fordbrukarna än Engelsk Bolt,
äfti bolten; man kunna ock fod fö-
bright underhållas till ungen emot,
och i magen kulter stay under alt.
manna Dinsten, utan Commen bata
igen barnar och sandhadar tordlen,
en tjenligt igenhålla äfven fod bab.
en Kärslagen dessa Ringeabfyra gun-
gor om vårt och sjöfen grofom stäf
all, så at under ren lid som Bolden
kan slägo Bladen togs till sig mande-
ring hvilket Kärtaligen i förra delen
af denna beskrifning är omrörd, Case-
redet ilta fullan Bladen af denna illtill
verdade, synes gröfern och styfvern fod
Kärlen at vara sig äfti. Derans Bottel
äd fod öfrigt den vanliga och allmän.
na, så at vi numera beskrifning
den Kärefrån utan saknad utlefvad
kan.

Gatter synes fod fullig fold i det
Gunstende fördelaktigaren än förra,
att de flesta hörskaffar sig sid fö-
den om Commaren och underhjelpad

endast med ängen tillnar, hvars barn
och barn de nöjd sig med om vintern,
förutom det de Kunna sänga sig till fram
tesändis fläder, synes od fod det de lan-
na sin lägnar mjölk och Dinod, hvarsjag
i jemförelse med andra Ko; men som
de lilla äro ofgnuas fä, och gå sjäfv
en lämnade, belägdelig Bada på alt vägd
stärnta Bäd, så äro de lid efter an
nan på hvarjehanda sätt formin, ka-
de, sedan allmänhaten ilta en gång, af
Konungens tillfälliga upsyn med ford
bragd vitra Kalbl förnöjs sig, at lägn
dessa ännas i blandade arm hamlam
den ej en sådan ägtlig djur under med
mare crärd och förse stens med fäd
Bild hvarts som Kulla hindra den från
all skadelig ärrerlanes.

Derin äfven under hallar ej mid
stan alla fordbrukarna, utan lill vin
gen antal, de fatum att mana vård,
den at fod den inrättas mjölk djur
dem, utrendes af terränna vrägg ny
mellan andra Kagärdsgård. Ko-
dem förse sig derinnan hälfva med, i
åtra, äng, funs skog och god ilta fäl
lan gunsten stor skarn på är mägtha
färiden de Kunna hvärtigen, genom
hägnad af fullas färdelsöma de
en gång tommis at Kunna hem
lin af dem de äro fod öfrigt
hemä, äften af dälige fund efter

Böndernas understöd om en hafva sig gri-
pen af större och fördelaktigare slag, ut-
ur det de marandsö i Ångermanland
lägt uppehålla och nödig kostpenning

Uppå Radugrindt brefvet begärde
jordbrukarens huserhållaliga omsorg,
derföre, om major Creutz hade
något emot det, att Böndernas sorg-
fällig af sitt hjelp för dal, som för
sig sjelf, om han det icke ensam; men
bodarna måste hemvändas, som haf-
ve till förmånar af bata bägge hälso-
mån; derarmed efterse händer, at ny-
ttan hå hushållningen af dem redeli-
gen igenkänner, utan lika bata om-
det nytteja för secret sagt alla om
gor ej ihn i de ore stäla ersätta om
det endast fälle till cost och besvär.
Hälsa

Radsten som hos Böndernas sätterät
igenkännas, och efterse den som af
hast blifvit bortad under stor allmän-
ment af herr professoren Wallenius för
skrifvit och med ödmjukt förmånt blif-
vit nytteja

Fastar som i Bodarna lätt alla Dessa
nytteja äro, så allmänna, at ej min-
dre hemmans brukare än Torpare,
Jagare och Boldater äga dem, de tröf-
fat sällan höjra än tio gemakter, men
oftast lägre, äga det ställigen god
styrka och hårdighet de utfordrad

genuligen med sorg af hälsa och ef-
ter hand blifvit till invalidrna; Det Blad-
ror undsägnas de jämväl med hafra,
Rod klarr sjudömtar äro ofta djud ut-
gjutda, men äfven mäga gifvas sjud
för steilaga hoffslagare äro de lättvälgan-
de oftanige och oftast bota ont med gott
tan ekänna, Hemvägnom mäga god
dragare gall och ämnd gå förlorad.

Af Spader det underhållar ett allmänt
flera slag av Ground, af Hevilla tuppen
gifvas tillmänna, de Böndernas de mäst
de äro tidrarna, Katt ovan märemarna
upptäd och gå till en bata

Det finns en Dan ada själmed ibland
Bolmen bärnas gräsen, det utsjuvis dan
ernal mycket Ruid och fällar fäso en
höjer, de hin fall mycket Creutz ord
ralgt sin hushållning nedgräfvitrots
till fremdeles behof samt hade åter
dannt efbidas af gode Mytlar, allen
han fun sin bana af upgiedrad Gurad
Ballar kiurna, efterse af stoll för
Hjörn, men currendt fruchtbarhet
Hjertanligen ofredas af ofta erdädiga
folk som undfalla skattningen ut
drifva med den hemvägande gräll-
ran. Rod klarg och klåfinrätta med
erfor, men mäst fojn bätad, åt
ensom klarg gropen Hinlla liefvin
en med ad ensom fesom mytteja
stolta, men med Rod fanna ovfat

som wid hyttor nämnde kännas u-
tan utifrån wäxa och förhållas illi-
Skogarne finnes öfwer dessa ställen djur, ut-
om will Swin, Elg, Rå, Mård, Flygande ek-
horrar, Ekorn samt hjerpar. Efter slyna
jagas några gång af dem, som kunna lö-
pa på Skidor i skogarne, det ingalunda
hålles om wintern och slika skara in-
träffar om wåren, hwarwid mycket af
dessa djur kan dödas; utom andra ofwan
nämnde igelkott hwilken ingalunda [illegible]
tes då de hwardera wid utslående af skogar-
ne.

Skogs fogel såsom Tjäder, Orrar och Hjerpar,
finnes wid ingen skogarne äfwen [illegible]
i Tjäder, Träsk och öfriga [illegible]
erbjuda en ymnighet af Skogsfogel, men
som wäll [illegible] komma sig af [illegible] med
[illegible] blifwa dessa [illegible] Lom-
me till en ringa del Bolma borne tio
nytta.

Om det fiske Bolma borne äga, äro de
i förra delen af denna afhandling nå-
got nämndt, hwarföre widare beskrif-
ning här förbigås.

Skogsbruket i denna dalen har den för-
flutna tiden förnämligast bestått i
bränsande, hwarigenom skogen blif-
wit så uttagen att ej mindre brän-
sle än andra nödiga [illegible] måste sö-
kas på längre afstånd från Wohlstänl
deras mästa delar.

Skogen består af flere slags träd, så-
som förnämligast Furu, Tall, Gran,

Ek, Lind, Asp, Björk, Hägg, Rön, Hassel, Sälg
Wide, Pil, Ek, Björk, wild Appel m. m.

Af dessa sorter [illegible] Bolma
det ärnaliga [illegible] Hwalbrän, Hassel,
[illegible] och [illegible], [illegible] Odon,
Lingon, Hjortron, Tranbär med flere.

Den [illegible] byggas bolma borne
ne af god och mogen [illegible] och [illegible]
[illegible] med [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] och [illegible] af det [illegible]
[illegible] ej [illegible] med ingalunda bestrid, i-
[illegible] att den [illegible] [illegible]
medfört på Skogen. Ej hällan kunna
de [illegible] 2. högst 3. [illegible] efter [illegible]
[illegible].

Af [illegible] förfärdigat [illegible]
[illegible], [illegible] nödiga [illegible], men
[illegible] detta arbetet [illegible] [illegible] till
[illegible] att [illegible] [illegible] erforderlig [illegible]
[illegible] lika som i [illegible] nödig [illegible] i
[illegible] hwarföre [illegible] af [illegible]
[illegible] Bolma, [illegible] till och med
de [illegible] [illegible] [illegible]
med [illegible] [illegible].

[illegible] brukas i [illegible] [illegible]
[illegible] byggnad af [illegible], [illegible]
[illegible] den ej [illegible] af
erforderlig [illegible] och [illegible] till [illegible].

[illegible] [illegible] till [illegible]
[illegible] och de som ej [illegible]
[illegible] till [illegible], [illegible]
[illegible] af [illegible] [illegible]
till [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
i Bolma [illegible] [illegible] att
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] till nödig [illegible] i [illegible].

Och en gång de äldsta lagg Kunnit skjöd-
ten uppfyllas detta trädslag till Hemvär-
ny och stod fram under evärdlig tider. Efter som
det oranteligaste träd man ägde.
Det var en av de äldsta, som under tiden
av tusen år hade stått Kunil hänsyn
och lät i min dröm icke allt förmodligt
och lät i min dröm icke allt förmodligt
de Tusen, som stall emen alrend all
Gud den ny äro en lika för hänsyn
som Gudomen stigit. detta ogillja trädslag
vägen icke allmänt i Sverige, Hemvär-
de skjuvsjöllighetar som äro i stånd
härnäst ändy ej för de ömmärligare
i hushållet, belägna sig de olika ma-
nar dessa representering av Sveriges
mars kindvägen icke heller allmänt
mark de som äger detta trädslag om-
ändra det så till ingjäs som hänsyn bäst
under det som till ingjäs som hänsyn bäst
och till ungt mer brist ogillja
Ej Sjöns tillrades ser redfast som
bör ersara stamt och ovanligt som
Bäre hjul och oplar plogfotter ej fast
med mera.
De Sjöarna ej i ställ läg bryta det
gränsar till Sjödagerstar, österbotten
till fodra för Gudom som äro lofvad och
de sådan gränsarna med bryärlighet
av de ärid lofsträder ej Sjöggen träd
och inlet som ersvarat utom ej hvil-
ken som bäre, men tillåtas bäst ogill-
jas till stäft en Sjeador och Blåsor, som
hovrigjahanda stöflar de vanderlam-
mat Sjöan löfaren blåsorit ej stäger

mera det utan all bruk av rätten en
stallas.
Härtill hur Ekogjarna friabrogt till en
fordrägt lärt av oferan upräknade trä-
sorter, men ej mera efter Storyfstan
de vilka brukbara ägor, blefve hägnade
och bestäpar för dessa oferan att fo-
gatan ej underlät en tillägen fod
en fromtid hjelp blifve knapp och
fåga tillräcklig.
Gränden hur icke fördelar sina fod bud
icke heller uppfyfvar hänsyn av städa
den man allehanda lägt folk sjöttsätta
sig liberal härmed fördelar om bor-
gas efter mitlagarna, hur ägarna
de stå ej uppsänna för bi bonen
kunna erhålla ej bud för ingjärt be-
hägen.
Ej ägar Gränden fördelar sjöttsätt ungt
fordrad av Ringar, minda de fördel om
lärt efter det tägnafte arbete ad
ägarna, ingen fördelar den
till det, som uppgjort fod ej lägt
en hur ägarna fäste efter fordrad od
hjelp, vanligast uppbärad ärid ej,
till en lös dag, de den utan ersätta till-
redning ätt och kallas av dessa gran
Ekes.
Uppgunda uppfärt i detta granta
dalägt för i enfärd till bryvanlig-
het som Symetri fallan tränsfet utan
et Radgärd fäldt utan äro fäsen
under fastand av fallen stäg ordning, om
Herrarnas uppfattes.
Allmänna fränd ett vänligt fort
inot en Gränstäga och en Gränstäga av

lösa stockar emellan i vanligt sätt, och
gärdsel och samtliga bod och rifter
jemväl vidgas. Dessa bodar äro serdeles
herrens egen i gärdet, för at förevara si
ed tillhörighetens. Ett stycke hufvudgård
i sin mat och ett ärvdingsportet gran
ites bredt. Stack sträcker sig under
det jemte sär, gat och sein gårdar
stadda och lediga planhinnor, på de
ligger äldre jord och hög eller mullen
kant mäkta inlagad.

Bremlidens landshöfdingen de lärde hed
dal skördemat at en herrans hemman
städer i sällhet av gårdstäger eller
att rätsrätt och med ytterst för
sprid vind. Hvilket af stor del har ve
nadt, men fredas allmogen blefvälage
at betala tiventning för förgäfter, h
dessa industri och tägt och bärdsta
den skulle av mera inkomsten, än de
förbättrade tävlingar i bortom bli
den allmänna. Efterräkningen äger en
dast tjänstgörarens sätter genom
dita gäldt för klickstada, hvuru
tjänstgör och skyldigt de körsel skyldigt
bestämmas.

Det gärden ind mera endel av gol, fl
fram kommer korakrad samt ett för
sett med nödiga lägnet hus och hela
lador och vagon gång åtsen med
hemmets hus.

Handtverkare äger bolmendträ
de gemensamt sorterar till hafsera
på äger bakarna äger med sa
sig bärkare, smedare, skräddare, kam

makare, hattmakare, skräddare, skomä
kare och minrmästare; men som de
ifra äro alltså fullkomligt inöf
vade i sina handtverkar, och de stäm
dyrlagda, finna flera af dem bor
av stora uträdning, at anskaffa sig
sina förnödenheter från städerna,
särdeles som de flesta handtverkare
den härstädes skolan hafva mera
utan att efterordning ett sätt at b
vara.

Med detta hå anteckningar, slutas
denna bolns beskrifning; enligt kong
liga hushållnings dalsteget skall
fortsättas sin äganmärkesamhet och
min ökstan erinnra.

QPCARD